

Tweede evaluatieverslag

18 november 2016

1

INLEIDING

De Referendumcommissie heeft direct bij de aanvang van haar werkzaamheden¹ besloten om na het eerste raadgevend referendum zelf een evaluatie te zullen uitvoeren. De commissie wil met deze evaluatie integraal terugkijken op de wijze waarop zij invulling heeft gegeven aan haar taken om aan de hand van de uitkomsten daarvan te bepalen of en zo ja, wat er voor de toekomst kan worden verbeterd.

De Referendumcommissie heeft op 27 juni 2016 een (eerste) evaluatieverslag gepubliceerd over de wijze waarop de commissie haar taken heeft uitgevoerd ten behoeve van het raadgevend referendum dat is gehouden op 6 april 2016. In dat verslag heeft de commissie aangekondigd nog een tweede evaluatieverslag uit te zullen brengen over de subsidievaststelling voor de rechtspersonen en over de steekproefsgewijze controle van de particulieren, onderdelen van het subsidieproces die bij het schrijven van het eerste evaluatieverslag nog niet waren afgerond.

De volgende bijlagen maken onderdeel uit van het evaluatieverslag:

1. Subsidieregeling met toelichting;
2. Vaststellingskader;
3. Protocol invorderen;
4. Bestuursreglement;
5. Formulier voor het aanvragen van de subsidievaststelling door rechtspersonen;
6. Modelbrief over controle particulieren.

¹ De voorzitter en leden van de Referendumcommissie zijn op 29 september 2015 benoemd door de minister van BZK.

2

TAKEN REFERENDUMCOMMISSIE

De Referendumcommissie is een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) zonder eigen rechtspersoonlijkheid. Dat valt af te leiden uit artikel 88 van de Wet raadgevend referendum (Wrr) en uit de parlementaire behandeling² van deze wet. De Kaderwet ZBO's is derhalve op de commissie van toepassing. De indieners van de Wrr hebben³ een onafhankelijke commissie willen creëren om een aantal politiek gevoelige taken uit te voeren die van belang zijn bij de voorbereiding van een raadgevend referendum.

De taken die aan de Referendumcommissie zijn opgedragen zijn in de Wrr limitatief bepaald, te weten:

1. Het na overleg met de minister van BZK, vaststellen van de datum waarop het raadgevend referendum wordt gehouden;
2. Het bepalen hoe de aan het referendum onderworpen wet op het stembiljet wordt aangeduid;
3. Het informeren van de kiezer over de wet die aan het raadgevend referendum is onderworpen;
4. Het verstrekken van subsidie om het debat te stimuleren over de wet waarover het raadgevend referendum wordt gehouden.

De commissie voert deze taken alleen uit als het centraal stembureau (in casu de Kiesraad) besluit dat over een wet (of verdrag) een raadgevend referendum zal worden gehouden en dit besluit onherroepelijk is geworden.

² TK 2006-2007, 30 372 nr. 12 (pagina 8)

³ TK 2005-2006, 30 372 nr 9 (pagina 6)

3

Subsidieregeling

Wettelijk kader

De Wrr regelt in artikel 90, tweede en derde lid, het volgende:

Artikel 90

Tweede lid: Daarnaast verstrekt de referendumcommissie subsidies ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over de aan het referendum onderworpen wet te bevorderen.

Derde lid: De referendumcommissie stelt ter uitvoering van de taak, genoemd het tweede lid, een regeling vast. In deze regeling wordt in ieder geval een subsidieplafond vastgesteld. Het subsidieplafond bedraagt ten hoogste € 2 miljoen per referendum.

Totstandkoming van de subsidieregeling

De Referendumcommissie heeft op 12 november 2015 de Subsidieregeling raadgevend referendum vastgesteld en op 18 november 2015 gepubliceerd in de Staatscourant (Strc. 2015, nr. 41273). De subsidieregeling en de toelichting daarbij is als bijlage 1 bij dit verslag gevoegd.

Uitgangspunten en doelstellingen

De Referendumcommissie heeft voor het opstellen van haar subsidieregeling een aantal uitgangspunten en doelstellingen geformuleerd, te weten:

- Een evenwichtige verdeling van het subsidiebudget over voor-tegen-neutraal;
- De subsidie moet een veelheid van activiteiten mogelijk maken. Het subsidiebudget moet daarom niet opgesoupeerd kunnen worden door een relatief klein aantal grootschalige activiteiten;
- Een deel van het subsidiebudget moet gereserveerd worden voor kleinschalige initiatieven van particulieren;
- De activiteit waarvoor subsidie wordt gevraagd moet het debat stimuleren. Er zijn vele verschillende wegen om dat te doen. De ene weg hoeft niet beter te zijn dan de andere. Daarom is er voor gekozen om de aanvragen op hun eigen waarde te beoordelen en niet onderling met elkaar te vergelijken;
- Alleen kosten die direct verbonden zijn aan de activiteit waarmee het debat wordt gestimuleerd komen voor subsidie in aanmerking en dan alleen indien die kosten als redelijk zijn aan te merken;
- De activiteit waarvoor subsidie wordt verleend moet in Nederland worden uitgevoerd;

- Een aanvrager mag per referendum maar één aanvraag doen voor subsidie. Een aanvraag kan wel bestaan uit meerdere activiteiten, mits deze binnen hetzelfde deelplafond vallen en het totale aangevraagde bedrag binnen het maximum blijft;
- Om administratieve lasten te beperken en voorfinanciering door particulieren te voorkomen wordt de subsidie aan particulieren in een keer vastgesteld en uitbetaald. Wel wordt achteraf een steekproefsgewijze controle uitgevoerd;
- Rechtspersonen krijgen, vanwege de hogere subsidiebedragen en hun meer professionele karakter, de subsidie eerst *verleend*. De subsidie wordt achteraf, nadat de activiteiten zijn verricht en de uitvoering en verantwoording is gecontroleerd, *vastgesteld*. Rechtspersonen krijgen in beginsel een voorschot van 80% van het verleende subsidiebedrag. Het resterende deel van de verstrekte subsidie wordt uitgekeerd na de vaststelling van de subsidie.

Verdeling van het subsidiebudget in categorieën voor-tegen-neutraal

Met het oog op een evenwichtige verdeling van het voor een referendum beschikbare subsidiebedrag van € 2 miljoen zijn drie deelplafonds vastgesteld voor activiteiten die tot doel hebben kiesgerechtigden te laten stemmen **voor** de wet, **tegen** de wet en voor activiteiten die tot doel hebben het debat over de aan het referendum ten grondslag liggende wet op **neutrale** wijze te bevorderen.

Elk deelplafond is onderverdeeld in een subplafond voor particulieren (20%) en een subplafond voor rechtspersonen (80%).

In totaal zijn er dus zes categorieën waarvoor subsidie kan worden aangevraagd.

Tabel 1: Verdeling subsidiebudget

Categorie aanvrager	Activiteiten met als doel voor de wet te stemmen	Activiteiten met als doel tegen de wet te stemmen	Neutraal	Totaal
Particulieren	€ 140.000	€ 140.000	€ 120.000	€ 400.000
Rechtspersonen	€ 560.000	€ 560.000	€ 480.000	€ 1.600.000
Totaal	€ 700.000	€ 700.000	€ 600.000	€ 2.000.000

Rechtspersonen en particulieren

Particulieren kunnen maximaal € 5.000,- aan subsidie aanvragen. Voor rechtspersonen is het maximale aan te vragen subsidiebedrag gesteld op € 50.000. Voor rechtspersonen is tevens een minimum aan te vragen subsidiebedrag vastgesteld, te weten € 5.000.

4

VASTSTELLING VAN DE SUBSIDIE VOOR RECHTSPERSONEN EN CONTROLE VAN DE TOEGEKENDE SUBSIDIE AAN PARTICULIEREN

Toegekende subsidies voor het referendum van 6 april 2016 over de wet tot goedkeuring van de associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne

In totaal is voorafgaand aan het referendum van 6 april 2016 ca. € 1.928.000,- aan subsidie toegekend. De verdeling daarvan over 42 rechtspersonen en 98 particulieren is in de tabellen 2 en 3 weergegeven. Dat het beschikbare budget van € 2 miljoen niet volledig is uitgegeven vloeit voort uit artikel 6 van de subsidieregeling.

Subsidieaanvragen worden namelijk slechts gehonoreerd voor zover zij volledig binnen het plafond kunnen worden toegekend. Dit is om te waarborgen dat de activiteiten waarvoor subsidie wordt aangevraagd ook volledig kunnen worden uitgevoerd.

Tabel 2: Toegekende subsidie aan rechtspersonen

42 Rechtspersonen	Beschikbaar subsidiebudget	Toegekende subsidie	Gemiddeld toegekende subsidie
Voor	€ 560.000	€ 529.321,	€ 38.583
Tegen	€ 560.000	€ 555.469	€ 42.789
Neutraal	€ 480.000	€ 461.009	€ 28.090
Totaal	€ 1.600.000	€ 1.545.800	€ 36.487

Tabel 3: Toegekende subsidie aan natuurlijke personen

98 Particulieren	Beschikbaar subsidiebudget	Toegekende subsidie	Gemiddeld toegekende subsidie
Voor	€ 140.000	€ 137.027,27	€ 4.844
Tegen	€ 140.000	€ 125.153,30	€ 4.150
Neutraal	€ 120.000	€ 119.953,50	€ 3.937
Totaal	€ 400.000	€ 382.134,07	€ 4.310

De Referendumcommissie heeft voorafgaand aan het referendum op haar website www.referendumcommissie.nl overzichten gepubliceerd van rechtspersonen en particulieren die subsidie hebben ontvangen, hoeveel subsidie is verstrekt en voor welke activiteiten. De namen van de particulieren die subsidie hebben gekregen heeft de commissie uit privacy-overwegingen niet openbaar gemaakt.

Organisatie subsidievaststelling rechtspersonen en controle particulieren

Het ministerie van BZK heeft de organisatie en financiering⁴ van de uitvoering van de subsidievaststelling en controle voor zijn rekening genomen. Het ministerie heeft in overleg met de commissie een aantal externe professionals aangetrokken om dit werk uit te voeren. Net als in de toekenningfase heeft de organisatorische ophanging op geen enkele wijze geleid tot inhoudelijke bemoeienis van het ministerie bij de beoordeling en controle.

De subsidieregeling bepaalt in artikel 12 tweede lid dat aan rechtspersonen een voorschot wordt verleend. Voor het referendum van 6 april 2016 is aan de rechtspersonen een voorschot verleend van 80% van het toegekende subsidiebedrag. De subsidieregeling bepaalt dat rechtspersonen, nadat het referendum is gehouden, een verzoek moeten doen om tot vaststelling van de subsidie te komen.

Voor particulieren is in de subsidieregeling geregeld dat de subsidie direct wordt vastgesteld en uitbetaald. Particulieren hoeven dus in beginsel geen verantwoording achteraf in te dienen. Wel wordt onder de particulieren die subsidie hebben ontvangen een steekproefsgewijze controle uitgevoerd.

De Referendumcommissie heeft een vaststellingskader (bijlage 2) ontwikkeld. In dit vaststellingskader is beschreven in welke gevallen de subsidie lager wordt vastgesteld dan aangevraagd (bij rechtspersonen aan wie in de eerste fase subsidie is *verleend* die in deze tweede fase op aanvraag definitief wordt *vastgesteld*), en in welke gevallen de subsidievaststelling wordt gewijzigd of ingetrokken (bij particulieren, die in de eerste fase direct een beschikking tot subsidievaststelling hebben ontvangen).

In het bestuursreglement (bijlage 4) is geregeld hoe de commissie besluit over de aanvragen tot subsidievaststelling en over de uitkomst van de controle van de particulieren.

Formulier voor het aanvragen van de subsidievaststelling door rechtspersonen

De subsidieregeling bepaalt (artikel 14) dat de Referendumcommissie een formulier beschikbaar stelt om de aanvraag te doen voor de subsidievaststelling. Het formulier (bijlage 5) is eind april 2016 beschikbaar gesteld aan de rechtspersonen die subsidie hebben ontvangen. De commissie heeft geen signalen ontvangen dat zich knelpunten hebben voorgedaan met het gebruik van dit formulier.

⁴ De Referendumcommissie heeft geen eigen budget. De uitgaven voor de Referendumcommissie worden verantwoord op de begroting van het ministerie van BZK.

Gevraagde informatie aan rechtspersonen

Om de administratieve lasten voor de aanvragers te beperken, is een deel van het formulier vooringevuld met gegevens die zijn ontleend aan de aanvraag en de besluitvorming over de toekenning van de subsidie. Aan de rechtspersonen is gevraagd om voor de subsidievaststelling de volgende informatie aan te leveren:

- Een inhoudelijk verslag van de uitvoering van de activiteiten waarvoor subsidie is toegekend;
- Bewijsmateriaal waarmee kan worden aangetoond dat de activiteiten ook daadwerkelijk hebben plaatsgevonden;
- Een toelichting op eventuele afwijkingen tussen de toegekende begrotingsposten en de daadwerkelijk gemaakte kosten;
- Kopieën van facturen en betaalbewijzen;
- Urenoverzichten (indien van toepassing).

Rechtspersonen kregen tot begin juni 2016 de tijd om de aanvraag voor de subsidievaststelling in te dienen. Het overgrote deel van de rechtspersonen heeft binnen de gestelde termijn de aanvraag ingediend.

Gevraagde informatie aan particulieren die zijn gecontroleerd

De Referendumcommissie heeft in het kader van de steekproef 38 particulieren (40% van de particulieren aan wie subsidie is toegekend) gecontroleerd. Deze particulieren hebben eind april 2016 een brief (bijlage 6) ontvangen waarin is gevraagd om uiterlijk medio mei 2016 de volgende informatie aan te leveren:

- Een kort verslag over de uitvoering van de gesubsidieerde activiteit;
- Bewijsstukken waaruit blijkt dat de activiteit waarvoor subsidie is verstrekt daadwerkelijk is uitgevoerd;
- Een opsomming van de daadwerkelijk gemaakte kosten met daarbij de bewijsstukken.

Doorlooptijd subsidievaststelling rechtspersonen en uitvoering steekproef particulieren

Het vaststellingskader is door de uitvoeringsorganisatie gebruikt om de door de rechtspersonen en particulieren ingediende verantwoordingsstukken consistent te beoordelen en om op basis daarvan de besluitvorming omtrent de definitieve vaststelling voor te bereiden.

De subsidieregeling bepaalt in artikel 15 dat het besluit over de subsidievaststelling bij rechtspersonen wordt genomen binnen acht weken na de ontvangst van de aanvraag. Helaas is niet alle gevraagde informatie in één keer bij de commissie aangeleverd.

In een aantal gevallen was een rappel noodzakelijk. Ook is het nodig gebleken om aanvullende vragen te stellen en/of aanvullende informatie op te vragen. Desondanks is, op een enkel geval na, de subsidievaststelling voor de rechtspersonen binnen de termijn van acht weken afgerond.

Voor de controle van de particulieren is in de subsidieregeling geen termijn bepaald. Geprobeerd is om ook bij de particulieren binnen acht weken nadat de gevraagde informatie was ontvangen, de (steekproefsgewijze) controle af te ronden. Dat is gelukt. De Referendumcommissie is van mening dat het vaststellingskader er in belangrijke mate toe heeft bijgedragen dat het proces van de definitieve vaststelling voortvarend is verlopen en grotendeels binnen de in de subsidieregeling gestelde termijn van acht weken is afgerond.

Uitkomst subsidievaststelling rechtspersonen en controle particulieren

Rechtspersonen

Van de 42 rechtspersonen aan wie subsidie is toegekend, hebben 41 rechtspersonen een verzoek tot subsidievaststelling gedaan. Eén rechtspersoon heeft, ook nadat meermaals is geappelleerd, nagelaten het vaststellingsverzoek in te dienen.

Tabel 4: Subsidievaststelling 42 rechtspersonen

Categorie	Aantal gehonoreerde aanvragen	Totaal toegekende subsidie	Totaal verzoek definitieve subsidievaststelling	Totaal definitief vastgesteld
Voor	13	€ 529.321	€ 521.434	€ 489.959
Tegen	14	€ 555.469	€ 515.729	€ 458.286
Neutraal	15	€ 461.009	€ 406.571	€ 323.867
Totaal rechtspersonen	42	€ 1.545.800	€ 1.443.734	€ 1.272.112

Tabel 4 behoeft enige toelichting om de uitkomsten van het proces van de subsidievaststelling te kunnen duiden.

In de derde kolom ("Totaal toegekende subsidie") is weergegeven hoeveel subsidie in eerste instantie aan de aanvragers is verleend op basis van hun aanvragen. Dat het totaal van de definitief vastgestelde subsidies zoals weergegeven in de vijfde kolom lager uitvalt, wordt (groten)deels veroorzaakt door het feit dat meer dan de helft van de rechtspersonen (zijnde 25 van 41) in het verzoek tot *subsidievaststelling* minder subsidie heeft gevraagd dan naar aanleiding van de aanvraag tot *subsidieverlening* door de Referendumcommissie is toegekend. Deze rechtspersonen bleken minder subsidiabele kosten te hebben gemaakt voor het uitvoeren van de activiteiten dan zij hadden voorzien toen de subsidie werd aangevraagd.

Verder geldt dat:

- Bij 26 (ca 62%) rechtspersonen de definitief vastgestelde subsidie minder dan 10% afwijkt van het bedrag waarom is verzocht bij het verzoek tot subsidievaststelling. In die gevallen is er dus nauwelijks verschil van inzicht tussen de Referendumcommissie en de subsidieontvanger over de hoogte van het subsidiebedrag waarop recht bestaat;

- Bij 16 (ca 38%) rechtspersonen is de definitieve subsidie substantieel lager vastgesteld (meer dan 10%) dan het bedrag waarom in de vaststellingsfase is verzocht. Bij 3 van deze 16 rechtspersonen is de definitieve subsidie op € 0 vastgesteld.

In het algemeen geldt dus dat er verschillende oorzaken zijn voor de lagere vaststellingsbesluiten van de Referendumcommissie, te weten:

- de werkelijke kosten zijn lager uitgevallen dan in de subsidie-aanvraag was voorzien, of
- de activiteit(en) is/ zijn niet volledig of anders uitgevoerd dan in de subsidie-aanvraag was voorzien;
- bewijsstukken als facturen of betaalbewijzen ontbreken, of
- de activiteit(en) is/zijn helemaal niet uitgevoerd of
- een combinatie van bovenstaande.

Het feit dat de subsidie lager is vastgesteld dan op basis van de aanvraag was verleend wil overigens niet zeggen dat de betrokken rechtspersoon ook steeds geld moet terugbetalen. De rechtspersonen hebben namelijk een voorschot ontvangen van 80% van het toegekende bedrag. Alleen als de uiteindelijk vastgestelde subsidie lager is dan het betaalde voorschot, is terugbetaling aan de orde.

Particulieren

Ook bij de controle van de particulieren is het vaststellingskader gehanteerd. Daarin is bepaald dat wanneer uit de controle bleek dat het verschil tussen de daadwerkelijk gemaakte kosten en de toegekende subsidie minder dan € 500,- bedroeg, de subsidie niet wordt aangepast en er dus ook niet wordt teruggevorderd. Bij onvoldoende onderbouwing van de kosten wordt eveneens deze grens van € 500,- aangehouden. Hiervoor is gekozen omdat de uitvoeringskosten van het terugvorderen in dergelijke gevallen niet in verhouding staat tot het financiële belang van de terugvordering zelf. Alleen wanneer er een bedrag van meer dan € 500 niet precies kan worden onderbouwd door een particulier volgt een nieuw subsidiebesluit en wordt de subsidievaststelling herzien op het niveau van de werkelijk gemaakte kosten; het verschil wordt teruggevorderd.

De Referendumcommissie past daarmee strengere regels toe dan binnen de rijksoverheid is voorgeschreven in de Aanwijzingen voor subsidieverstrekking die volgen uit het Uniform Subsidiekader (USK). In het USK worden subsidies tot € 25.000 gezien als kleine subsidies. Het is de bedoeling dat dergelijke subsidies direct worden vastgesteld en uitbetaald en de ontvanger ervan mag ook niet worden verplicht een administratie van aan de activiteiten verbonden uitgaven en inkomsten bij te houden. De Commissie vond deze regels voor de door haar verstrekte subsidies ongeschikt. De Commissie vindt het namelijk van belang dat wanneer de kosten van een particulier lager uitvallen dan in eerste instantie werd verwacht, deze minderkosten niet voor rekening van de rijksoverheid en daarmee de samenleving komen. Er zou anders maatschappelijk onbegrip kunnen ontstaan als er niet terugbetaald hoeft te worden en er op die wijze een (substantieel) financieel voordeel voor particulieren te behalen valt.

De 38 aangeschreven particulieren hebben allen gevolg gegeven aan het verzoek om verantwoordingsinformatie op te leveren. Met toepassing van de hiervoor genoemde grens van € 500,- is bij 29 particulieren (ca 76%) geen aanleiding gevonden om de eerdere subsidievaststelling te veranderen. Bij 9 (ca 24%) particulieren is dat anders. In 7 gevallen moet een deel van de eerder betaalde subsidie worden terugbetaald. In 2 gevallen wordt het gehele bedrag teruggevorderd.

Tabel 5 uitkomst controle 38 particulieren

Categorie	Aantal gehonoreerde aanvragen	Totaal toegekende subsidie	Totaal vastgesteld na controle
Voor	12	€ 53.379	€ 47.613
Tegen	13	€ 50.308	€ 43.981
Neutraal	13	€ 51.078	€ 49.001
Totaal gecontroleerde particulieren	38	€ 154.765	€ 140.595

De oorzaken die bij 9 particulieren hebben geleid tot een lagere vaststelling zijn dezelfde als (hiervoor vermeld) bij de rechtspersonen.

Terugbetalen en invorderen

Van de 42 rechtspersonen die subsidie hebben ontvangen moeten 14 rechtspersonen geld terugbetalen aan de Referendumcommissie. Bij de andere rechtspersonen is terugbetaling niet aan de orde, omdat het uiteindelijk vastgestelde bedrag hoger is dan het ontvangen voorschot van 80% van de toegekende subsidie. Bij 9 particulieren is de subsidie na controle lager vastgesteld. Al deze particulieren moeten de teveel ontvangen subsidie terugbetalen.

Inmiddels hebben 7 van de 14 rechtspersonen en alle particulieren terugbetaald. Waar dat nog niet is gebeurd, worden conform het door de Referendumcommissie vastgestelde Protocol invorderen (bijlage 3) stappen gezet om het geld alsnog terug te krijgen.

Bezwaren tegen subsidievaststelling rechtspersonen en controle particulieren

Tegen de uitkomst van de subsidievaststelling bij rechtspersonen en de controle bij particulieren zijn in totaal 10 bezwaarschriften ingediend. Vier bezwaren gaven de commissie aanleiding de definitief vastgestelde subsidie aan te passen. Drie bezwaren zijn ongegrond verklaard. Bij de vaststelling van dit evaluatieverslag was de procedure ten aanzien van drie andere bezwaren nog niet afgerond.

CONCLUSIES EN SAMENVATTING

Inleiding

De Referendumcommissie heeft een evaluatie uitgevoerd om terug te kijken op de wijze waarop zij bij het eerste raadgevend referendum (gehouden op 6 april jl) haar wettelijke taken heeft uitgevoerd. Doel van de evaluatie is om te leren van de ervaringen en na te gaan wat er bij een volgend referendum beter kan.

Op 27 juni 2016 is het eerste evaluatieverslag uitgebracht. Daarin zijn conclusies getrokken ten aanzien van drie van de vier wettelijke taken van de commissie, te weten:

- het bepalen van de datum waarop het referendum wordt gehouden;
- het bepalen van de wijze waarop de wet wordt aangeduid waar het referendum over gaat;
- het informeren van de kiezer over de wet waar het referendum over gaat.

In het eerste evaluatieverslag is ook teruggekeken naar de totstandkoming van de subsidieregeling, naar het subsidieaanvraagproces en de beoordeling van de aanvragen. Daarover is ook een aantal (voorlopige) conclusies getrokken.

Het eerste evaluatieverslag is te vinden op www.referendum-commissie.nl

Dit tweede evaluatieverslag gaat over het proces van de definitieve vaststelling van de subsidie aan rechtspersonen en de controle van een deel van de particulieren. Voor het tweede deel van de evaluatie heeft de commissie ook gesprekken gevoerd met enkele aanvragers en met de Bezwaaradviescommissie die adviseert over ingediende bezwaarschriften.

Subsidieregeling niet fundamenteel wijzigen na één referendum

De uitkomsten van dit deel van de evaluatie geven geen aanleiding om al na één referendum de subsidieregeling fundamenteel te veranderen. De Referendumcommissie wil dergelijke wijzigingen pas overwegen als er meer ervaring is opgedaan met de uitvoering van de subsidieregeling.

Gelet hierop worden in het verdeelsysteem (First come, first serve⁵) geen wijzigingen doorgevoerd. Een verdeelsysteem gebaseerd op first come, first serve is naar de mening van de commissie het beste systeem om snel en zo onpartijdig mogelijk te kunnen besluiten over de toekenning van subsidies. Snelheid is gewenst om de subsidieontvangers de tijd te geven de activiteiten uit te voeren voor de dag van stemming.

⁵ Bij een verdeelsysteem als First come, First serve wordt de subsidie verdeeld op volgorde van ontvangst van de aanvragen, waarbij de aanvragen worden behandeld op volgorde van datum van binnenkomst.

Op dit punt wordt opgemerkt dat bij een volgend referendum de startsituatie anders zal zijn dan bij het referendum van 6 april jl. Immers, bij een volgend referendum hoeven de subsidieregeling, de kaders voor de uitvoering daarvan én de formulieren voor aanvragers niet meer ontwikkeld te worden. Die zijn dan al gereed. Dat betekent dat zeer snel nadat het zeker is dat er een referendum zal worden gehouden⁶ de mogelijkheid om subsidie aan te vragen kan worden opengesteld.

Bij een volgend referendum wil de commissie (wetenschappelijk) onderzoek laten doen om na te gaan wat het effect is geweest van de verstrekte subsidies. "Hebben de activiteiten daadwerkelijk het debat over het referendum gestimuleerd?" is dan de vraag die moet worden beantwoord. De uitkomsten van het onderzoek wil de commissie gebruiken om te bepalen of eventueel andere criteria moeten worden opgesteld voor de toekenning van de subsidies. Het kabinet kan, indien binnen afzienbare tijd een nieuw referendum wordt gehouden, de uitkomsten van dit onderzoek mogelijk ook gebruiken voor de evaluatie van de Wrr die voor 1 juli 2018 moet zijn afgerond.

Wel verbeteringen doorvoeren

De uitgevoerde evaluatie geeft wel aanleiding om op korte termijn een aantal verbeteringen door te voeren, die de begrijpelijkheid en de uitvoering van de subsidieregeling betreffen. In dit hoofdstuk wordt daar nader op ingegaan.

Deelplafonds

De subsidieregeling gaat nu uit van drie deelplafonds (voor-tegen-neutraal) en binnen elk deelplafond van twee subplafonds (rechtspersonen en particulieren). Het verdeelsysteem is daardoor complex. Omdat de maximale subsidie voor particulieren € 5.000,- bedraagt, duurt het ook (relatief) lang voordat de subplafonds voor particulieren zijn uitgeput.

De commissie wil de complexiteit beperken, de uitvoeringslasten verminderen en sneller kunnen beslissen over de ingediende aanvragen. Dat kan door wel de drie deelplafonds (voor-tegen-neutraal) te handhaven, maar de subplafonds te laten vervallen. Particulieren krijgen dezelfde kans binnen een deelplafond als rechtspersonen, totdat het totaal aantal aanvragen van particulieren 20% van het beschikbare bedrag heeft bereikt.

Kwalitatieve eisen voor het aanvragen van subsidie

De subsidieregeling kent nu drie kwalitatieve eisen te weten:

- de voorgenomen activiteit moet het debat stimuleren;
- de opgevoerde kosten moeten direct aan de activiteit te relateren zijn;
- de opgevoerde kosten moeten noodzakelijk en redelijk zijn.

Op basis van de uitgevoerde evaluatie concludeert de Referendumcommissie dat het overgrote deel van de rechtspersonen en particulieren die subsidie hebben ontvangen aan de gestelde eisen en verplichtingen heeft voldaan.

⁶ Dat is het geval als het besluit van het centraal stembureau onherroepelijk is geworden dat er 300.000 geldige definitieve verzoeken zijn ingediend voor een raadgevend referendum.

Dat wil zeggen dat betrokkenen hebben aangetoond dat de ontvangen subsidie is besteed aan de activiteiten waarvoor de subsidie is toegekend. Waar aantoonbaar is gebleken dat een rechtspersoon of particulier niet of niet helemaal aan de verplichtingen heeft voldaan, heeft de Referendumcommissie de subsidie lager vastgesteld en wordt het geld teruggevorderd.

Of de subsidie-ontvanger, door de uitvoering van de activiteit, zich ook daadwerkelijk heeft ingespannen om het debat te stimuleren heeft de commissie op basis van de beschikbare informatie en bewijsstukken niet altijd met zekerheid kunnen vaststellen. In dat geval is de aanvrager het voordeel van de twijfel gegeven, omdat de subsidieregeling nu geen mogelijkheden biedt om in die situatie de subsidie lager vast te stellen. De commissie vindt dit onbevredigend en is daarom van mening dat de subsidie-ontvanger moet kunnen aantonen dat het debat daadwerkelijk is gestimuleerd. Daarom zal aan de subsidieregeling de eis worden toegevoegd dat de aanvrager, bij het indienen van de subsidieaanvraag, een plan van aanpak moet overleggen waaruit duidelijk blijkt welke activiteit hij wil uitvoeren en waarin precies wordt beschreven hoe de activiteit gaat bijdragen aan het stimuleren van het debat.

Verder is geconstateerd dat er onduidelijkheid bestaat over de vraag of en in welke mate door verschillende aanvragers kan worden samengewerkt. De commissie is van mening dat samenwerking op zichzelf in voorkomende gevallen een effectieve en wenselijke aanpak kan zijn. Dit laat de subsidieregeling dan ook toe. Echter, mede met het oog op het risico dat samenwerkende partijen niet allen ingeloot zullen worden, is het noodzakelijk dat het altijd gaat om een eigenstandige, zelf georganiseerde activiteit die door de aanvrager zelf wordt uitgevoerd. Het is dus noodzakelijk dat iedere aanvrager integraal verantwoordelijk is voor de activiteit waarvoor subsidie is verkregen en de uitvoering daarvan niet afhankelijk is van de uitvoering van een andere activiteit (van een andere aanvrager).

Het doel van de subsidies is om het debat te stimuleren. Dat moet niet worden verward met het stimuleren dat kiezers gaan stemmen bij het referendum zodat de opkomst wordt bevorderd. Daarom zal in de subsidieregeling expliciet worden uitgesloten dat subsidie wordt toegekend voor activiteiten die alleen of vooral tot doel hebben de opkomst bij het referendum te bevorderen. In het verlengde daarvan gaat voor aanvragen in de categorie neutraal gelden dat de gesubsidieerde activiteiten moeten bijdragen aan een debat over voor- en tegenargumenten. Het louter geven van informatie over inhoud van de wet c.q. verdrag is derhalve bij een volgend referendum niet meer voldoende om subsidie te ontvangen. In het plan van aanpak zal de subsidieaanvrager dit moeten aantonen. Voor de vaststelling zal in voldoende mate onderbouwd moeten worden dat aan de gestelde eisen is voldaan.

Subsidie aan politieke partijen

In het eerste evaluatieverslag is uiteengezet waarom politieke partijen in de subsidieregeling niet zijn uitgesloten. De Referendumcommissie is bereid dit te veranderen wanneer het kabinet en de Tweede Kamer, in het debat over de evaluatie van het referendum van 6 april jl., zouden concluderen dat politieke partijen toch niet voor subsidie in aanmerking zouden moeten komen. De commissie wacht op dit punt de uitkomsten van het komende politieke debat af.

Overige verbeteringen van de subsidieregeling

In de subsidieregeling is nu bepaald dat een rechtspersoon voor de inzet van personeel waarmee een arbeidsovereenkomst is gesloten maximaal € 35 per uur aan kosten mag opvoeren. Voor personeel waarmee men geen arbeidsovereenkomst heeft gesloten, geldt deze bepaling niet en mag nu een hoger uurtarief worden opgevoerd (mits redelijk). De commissie is van mening dat dit onderscheid onwenselijke effecten heeft en zal daarom op dit punt de subsidieregeling aanpassen. Voor alle inzet van personeel, intern of extern, zal de maximale vergoeding van € 35,- per uur gaan gelden.

Bij de controle van een deel van de particulieren is geconstateerd dat de subsidie wordt aangewend om zichzelf een vergoeding te geven voor verrichte werkzaamheden. Dit is een aantal keren voorgekomen bij aanvragen door zzp'ers. De commissie vindt dat dit niet de bedoeling kan zijn van de subsidieregeling. De regeling wordt aangepast zodat dergelijke kosten niet meer subsidiabel zullen zijn. Dit zal de facto tot gevolg hebben dat alleen zogenaamde "out of pocket-kosten", dat wil zeggen kosten die particulieren werkelijk moeten maken om de activiteit uit te voeren, zoals drukwerk, zaalhuur of reiskosten, nog subsidiabel zijn.

Enkele begrippen die in de subsidieregeling worden gebruikt zullen nader gedefinieerd worden. De toelichting bij de subsidieregeling wordt uitgebreid en toegankelijker gemaakt voor de aanvragers.

Formulieren, toelichting en informatieverstrekking

De ervaringen die zijn opgedaan met de gebruikte formulieren zullen worden benut om verbeteringen daarin aan te brengen danwel om de toelichting uit te breiden.

In het eerste evaluatieverslag is al aangekondigd dat er ook meer informatie moet worden gegeven aan de rechtspersonen en particulieren die overwegen subsidie aan te vragen c.q. aan wie subsidie is toegekend. De commissie zal daarvoor, wanneer zich een referendum aandient, informatiebijeenkomsten organiseren.

Organisatie uitvoering subsidieregeling

Voor het referendum van 6 april jl. is het niet mogelijk gebleken, onder meer vanwege het korte tijdsbestek tussen de inwerkingtreding van de Wrr en het instellen van de Referendumcommissie enerzijds en het eerste geslaagde referendumverzoek anderzijds, om de uitvoering van de subsidieregeling onder te brengen bij een ervaren en reeds bestaande organisatie. Voor een volgend referendum moet dat wel goed geregeld worden. Het overleg daarover met het ministerie van BZK is gaande.

Regeling van de Referendumcommissie van 12 november 2015, houdende nadere regels over de verstrekking van subsidies voor activiteiten die tot doel hebben het publieke debat in Nederland over een aan een referendum te onderwerpen wet te bevorderen (Subsidieregeling raadgevend referendum)

De Referendumcommissie,

Gelet op het artikel 90, tweede en derde lid van de Wet raadgevend referendum;

Besluit:

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. *commissie*: de referendumcommissie, bedoeld in artikel 87 van de Wet raadgevend referendum;
- b. *dag van de stemming*: de dag van de stemming, bedoeld in artikel 55, eerste lid, van de Wet raadgevend referendum;
- c. *kiesgerechtigden*: degenen die kiesgerechtigd zijn op grond van hoofdstuk 4 van de Wet raadgevend referendum;
- d. *Nederland*: Nederland, met inbegrip van Bonaire, Sint Eustatius en Saba;
- e. *referendum*: een raadgevend referendum, bedoeld in artikel 2 van de Wet raadgevend referendum;
- f. *subplafond*: een subplafond als bedoeld in artikel 5, tweede lid;
- g. *wet*: een wet die aan een referendum wordt onderworpen.

Artikel 2. Doel subsidie

De commissie kan subsidie verstrekken voor activiteiten in Nederland die worden uitgevoerd voordat op de dag van stemming de stemming eindigt en die tot doel hebben het publieke debat over de wet te bevorderen.

Artikel 3. Kring van aanvraaggerechtigden

1. Een aanvraag om subsidie kan worden ingediend door:
 - a. een natuurlijke, meerderjarige, persoon die in Nederland woont; en
 - b. een rechtspersoon, die in Nederland is gevestigd, met uitzondering van een vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid.
2. In afwijking van het eerste lid kan geen aanvraag worden ingediend door:
 - a. een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of
 - b. een rechtspersoon die uitsluitend publieke taken en daaruit onmiddellijk voortvloeiende werkzaamheden uitvoert.

Artikel 4. Hoogte subsidie

1. Als de aanvrager een natuurlijke persoon is, bedraagt de subsidie ten hoogste € 5.000.
2. Als de aanvrager een rechtspersoon is, bedraagt de subsidie ten minste € 5.000 en ten hoogste € 50.000.

Artikel 5. Subsidieplafond

1. Voor de subsidieverstrekking op grond van artikel 2 geldt per referendum een subsidieplafond van € 2.000.000,- dat wordt onderverdeeld in de volgende deelplafonds:
 - a. € 700.000,- voor activiteiten die tot doel hebben kiesgerechtigden te laten stemmen voor de wet;
 - b. € 700.000,- voor activiteiten die tot doel hebben kiesgerechtigden te laten stemmen tegen de wet; en
 - c. € 600.000,- voor activiteiten die tot doel hebben het debat over de wet die aan het referendum

wordt onderworpen op neutrale wijze te bevorderen.

2. Een deelplafond wordt onderverdeeld in:
 - a. een subplafond ter grootte van 20% van het deelplafond voor subsidies aan natuurlijke personen; en
 - b. een subplafond ter grootte van 80% van het deelplafond voor subsidies aan rechtspersonen.

Artikel 6. Verdeling budget

1. De commissie verdeelt het beschikbare budget per subplafond op volgorde van de datum van ontvangst van de aanvragen om subsidie.
2. Indien er meer aanvragen zijn ontvangen op één dag, waarbij honorering van al deze aanvragen zou leiden tot overschrijding van een subplafond, wordt de onderlinge rangorde van die aanvragen vastgesteld door middel van loting door een notaris.
3. Wanneer door de verstrekking van een subsidie een subplafond zou worden overschreden, worden zowel de aanvraag voor die subsidie als de daarop in de rangorde volgende aanvragen die betrekking hebben op dat subplafond, afgewezen.
4. Indien een aanvrager met toepassing van artikel 9 de gelegenheid heeft gehad de aanvraag aan te vullen, geldt als datum van ontvangst de dag waarop de aanvraag volledig is.
5. Onverminderd het vierde lid, geldt voor een vooringediende aanvraag als bedoeld in artikel 7, tweede lid, die is ontvangen voor of op de datum van artikel 7, eerste lid, de datum bedoeld in artikel 7, eerste lid, als datum van ontvangst.

Artikel 7. Termijn indienen aanvraag

1. De commissie maakt voor ieder referendum de datum bekend van de eerste dag waarop een aanvraag om subsidie kan worden ingediend; de bekendmaking vindt plaats door mededeling in de Staatscourant.
2. Een aanvraag kan voorafgaand aan de datum, bedoeld in het eerste lid, worden ingediend, met dien verstande dat een aanvraag niet eerder kan worden ingediend dan wanneer het aanvraagformulier, bedoeld in artikel 8, derde lid, beschikbaar is gesteld. In dat geval is sprake van een vooringediende aanvraag.
3. Een aanvraag om subsidie kan worden ingediend tot uiterlijk 35 dagen voor de dag van de stemming.

Artikel 8. Aanvraag

1. Een aanvrager mag per referendum niet meer dan één aanvraag indienen voor een activiteit die tot doel heeft of activiteiten die tot doel hebben het publieke debat over de wet te bevorderen.
2. Een aanvraag kan één of meerdere activiteiten betreffen, met dien verstande dat alle activiteiten betrekking moeten hebben op hetzelfde subplafond, bedoeld in artikel 5, tweede lid.
3. Een aanvraag om subsidie wordt ingediend bij de commissie met gebruikmaking van een door de commissie beschikbaar gesteld formulier.
4. De aanvraag bevat de volgens het aanvraagformulier vereiste gegevens en bescheiden, waaronder in ieder geval:
 - a. een omschrijving van de activiteit of activiteiten waarvoor subsidie wordt gevraagd;
 - b. een toelichting op de wijze waarop en de mate waarin de activiteit of activiteiten waarvoor subsidie wordt gevraagd een bijdrage levert of leveren aan de doelstelling van de subsidie;
 - c. een gespecificeerde begroting, die inzicht geeft in de geraamde inkomsten en uitgaven, voor zover deze betrekking hebben op de activiteit of activiteiten waarvoor subsidie wordt gevraagd;
 - d. een tijdsplanning, waaruit ondubbelzinnig blijkt dat de activiteit of activiteiten wordt of worden uitgevoerd voordat de stemming op de dag van stemming eindigt;
 - e. het bankrekeningnummer waarop het subsidiebedrag dient te worden gestort, inclusief een bewijs dat de bankrekening op naam van de aanvrager staat;
 - f. indien de aanvrager een natuurlijke persoon is, een kopie van een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht of als bedoeld in artikel 2 van de Wet identificatieplicht BES;

- g. indien de aanvrager een natuurlijke persoon is, een uittreksel uit de basisregistratie personen, als bedoeld in artikel 1.2 van de Wet basisregistratie personen of als bedoeld in artikel 2 van de Wet basisadministraties persoonsgegevens BES, dat niet ouder is dan een maand en waaruit het woonadres van de aanvrager blijkt;
- h. indien de aanvrager een rechtspersoon is, een uittreksel uit het Handelsregister van de Kamer van Koophandel, dat niet ouder is dan een maand en waaruit blijkt dat de aanvrager statutair in Nederland is gevestigd en wie bevoegd is voor de rechtspersoon op te treden.

Artikel 9. Aanvullen onvolledige aanvraag

Indien een aanvraag om subsidie onvolledig is, verleent de commissie de aanvrager een termijn van vijf werkdagen om de aanvraag aan te vullen. Deze termijn gaat in op de eerste werkdag na verzending van het verzoek om aanvulling door de commissie.

Artikel 10. Subsidiabele kosten

1. Voor subsidie komen in aanmerking de kosten die redelijkerwijs direct verbonden zijn aan de uitvoering van de activiteit of activiteiten waarvoor de subsidie wordt verstrekt.
2. De subsidiabele kosten worden door de aanvrager berekend op basis van een voor de commissie inzichtelijke en controleerbare wijze.
3. Indien de aanvrager een rechtspersoon is, wordt bij de berekening van de hoogte van de subsidiabele kosten een uurtarief gehanteerd van ten hoogste € 35,- voor de inzet van personeel waarmee de aanvrager een arbeidsovereenkomst heeft. Kosten voor de inzet van vrijwilligers zijn, behoudens onkostenvergoedingen, niet subsidiabel.
4. Niet subsidiabel zijn kosten voor zover die reeds uit anderen hoofde zijn of worden gesubsidieerd.
5. Verschuldigde btw komt uitsluitend voor subsidie in aanmerking ingeval de aanvrager de btw niet kan verrekenen met de door hem af te dragen omzetbelasting.

Artikel 11. Beslissing op aanvraag

1. De commissie beslist binnen drie weken na ontvangst van een aanvraag om subsidie of, indien van toepassing, binnen drie weken na de loting, bedoeld in artikel 6, tweede lid.
2. De commissie kan in ieder geval afwijzend op een aanvraag beslissen indien:
 - a. niet voldaan is aan de eisen die in deze regeling zijn gesteld om voor subsidie in aanmerking te komen;
 - b. gegronde reden bestaat aan te nemen dat de te subsidiëren activiteit of activiteiten in strijd komt of komen met de wet, het algemeen belang of de openbare orde;
 - c. op basis van de aanvraag, als die is ingediend door een rechtspersoon, wordt geoordeeld dat de totale subsidiabele kosten minder dan € 5.000 bedragen; of
 - d. de activiteit of activiteiten waarvoor subsidie wordt aangevraagd reeds zijn verricht voorafgaand aan de datum van de indiening van de aanvraag om subsidie.
3. De commissie kan een lager bedrag toekennen dan is aangevraagd.

Artikel 12. Wijze van subsidieverstrekking en betaling

1. Indien de subsidieontvanger een natuurlijke persoon is, wordt direct een beschikking tot subsidievaststelling gegeven en vindt de betaling van het vastgestelde subsidiebedrag in een keer plaats.
2. Indien de subsidieontvanger een rechtspersoon is, wordt een voorschot verleend.

Artikel 13. Algemene verplichtingen subsidieontvanger

1. De subsidieontvanger is in ieder geval verplicht:
 - a. de activiteit of activiteiten uit te voeren overeenkomstig de omschrijving van de activiteit of activiteiten die in de beschikking tot subsidieverstrekking is gegeven;
 - b. onverwijld schriftelijk mededeling te doen aan de commissie van de indiening bij de rechtbank van een verzoek tot het op hem van toepassing verklaren van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, tot verlening van surseance van betaling aan hem of tot faillietverklaring van hem;
 - c. onverwijld schriftelijk mededeling te doen aan de commissie zodra aannemelijk is dat de

activiteit of activiteiten waarvoor subsidie is verleend niet, niet tijdig of niet geheel zullen worden verricht of dat niet, niet tijdig of niet geheel aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen zal worden voldaan;

- d. de in het kader van de subsidieverstrekking gevoerde administratie te bewaren tot vijf jaar na de datum van de beschikking tot subsidievaststelling;
 - e. indien de subsidieontvanger een rechtspersoon is, voor de activiteit of activiteiten waarvoor subsidie wordt ontvangen en voor de overige activiteiten van de rechtspersoon een gescheiden administratie te voeren;
 - f. op verzoek van de commissie medewerking te verlenen aan een door de commissie ingesteld evaluatieonderzoek, bedoeld om te beoordelen in welke mate de gesubsidieerde activiteiten hebben bijgedragen aan het doel van de subsidie.
2. De commissie kan de subsidieontvanger ook andere verplichtingen opleggen die strekken tot verwezenlijking van het doel van de subsidie of die betrekking hebben op de wijze waarop of de middelen waarmee de gesubsidieerde activiteit of activiteiten wordt of worden verricht.

Artikel 14. Aanvraag subsidievaststelling

1. Als de subsidieontvanger een rechtspersoon is, wordt een aanvraag om subsidievaststelling uiterlijk zes weken na de dag van de stemming ingediend bij de commissie met gebruikmaking van een daartoe door de commissie beschikbaar gesteld formulier.
2. De aanvraag bevat de volgens het aanvraagformulier vereiste gegevens en bescheiden, waaronder in ieder geval een verslag over de uitvoering van de activiteit of activiteiten en een verantwoording met betrekking tot de gerealiseerde kosten.

Artikel 15. Beslissing op aanvraag subsidievaststelling

1. Een beschikking tot subsidievaststelling wordt gegeven binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag daartoe.
2. De subsidie kan op € 0 worden vastgesteld indien de subsidie niet op ten minste € 5.000 kan worden vastgesteld.

Artikel 16. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Artikel 17. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Subsidieregeling raadgevend referendum.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

*De Referendumcommissie,
namens deze,
M.C. van der Laan
Voorzitter*

TOELICHTING

Algemeen

Grondslag en doel

In artikel 90, tweede lid, van de Wet raadgevend referendum (Wrr) is bepaald dat de referendumcommissie (hierna ook: de commissie) subsidies verstrekt ten behoeve van maatschappelijke initiatieven die zich ten doel stellen het publieke debat in Nederland over een aan een referendum onderworpen wet te bevorderen. In artikel 90, derde lid, van de Wrr is de commissie opgedragen om ter uitvoering van deze taak een subsidieregeling vast te stellen, waarin in ieder geval een subsidieplafond van maximaal € 2 miljoen per referendum wordt vastgesteld. Hiertoe strekt de onderhavige regeling. Deze regeling is van toepassing op alle referenda over wetten die op grond van de Wrr worden gehouden.

Uitgangspunten bij de subsidieverlening

De referendumcommissie heeft bij het opstellen van deze regeling de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- het beschikbare budget van € 2 miljoen moet evenwichtig worden verdeeld over activiteiten die tot doel hebben om kiezers voor of tegen de aan een referendum onderworpen wet te laten stemmen en activiteiten die tot doel hebben het debat over de wet die aan het referendum wordt onderworpen op neutrale wijze te bevorderen;
- de subsidieregeling moet een veelheid van activiteiten van verschillende initiatiefnemers stimuleren; voorkomen moet worden dat het beschikbare budget wordt opgesoupeerd door een klein aantal grootschalige activiteiten;
- een substantieel deel van het totale budget moet worden gereserveerd voor kleinschalige initiatieven van individuele personen of informele samenwerkingsverbanden;
- de activiteiten moeten worden uitgevoerd vóórdát op de dag waarop het referendum wordt gehouden de stemming sluit (om 21.00 uur volgens Europees Nederlandse tijd).

Ten behoeve van een evenwichtige verdeling van het voor een referendum beschikbare subsidiebedrag van € 2 miljoen (het 'subsidieplafond') zijn in de onderhavige regeling 'deelplafonds' vastgesteld. Bij het vaststellen van de hoogte van de deelplafonds heeft de commissie rekening gehouden met de ervaringen bij het referendum over de Europese Grondwet in 2005. Het voor dat referendum beschikbare subsidiebedrag, zijnde € 1 miljoen, was op grond van de Subsidieregeling raadplegend referendum Europese Grondwet verdeeld in 80% voor de voor- en tegenstanders en 20% voor neutrale activiteiten. Uit de evaluatie van die regeling is gebleken dat het aantal aanvragen voor neutrale activiteiten groter was dan verwacht. Daarom is het deelplafond voor neutrale activiteiten in de onderhavige regeling op 30% van het totale budget van € 2 miljoen (dus € 600.000) gesteld. Uit dit budget kunnen subsidies worden verstrekt aan personen en organisaties die activiteiten willen ontplooiën om het debat op neutrale wijze te bevorderen. Bij neutrale activiteiten kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het organiseren van een openbaar debat, waaraan zowel voor- als tegenstanders van de wet deelnemen. Van het subsidieplafond van € 2 miljoen wordt 70% (€ 1.400.000) gereserveerd voor activiteiten die tot doel hebben om kiezers voor of tegen te laten stemmen.

Om te waarborgen dat voldoende kleinschalige activiteiten subsidie kunnen verkrijgen, is in de onderhavige regeling bepaald dat binnen elk deelplafond een subplafond geldt van 20% voor subsidies aan individuele personen (in de regeling aangeduid als 'natuurlijke personen') en een subplafond van 80% voor subsidies aan organisaties (rechtspersonen). In geval van activiteiten van informele rechtspersonen of samenwerkingsverbanden zal de subsidie worden verstrekt aan een of meer individuele personen.

In verband met de doelstelling van de regeling om zo veel mogelijk verschillende activiteiten van verschillende initiatiefnemers te stimuleren, is in de onderhavige regeling verder bepaald dat een aanvrager per referendum slechts éénmaal subsidie mag aanvragen en is er een maximum gesteld aan het bedrag dat kan worden aangevraagd: natuurlijke personen kunnen maximaal € 5.000 aan subsidie aanvragen; rechtspersonen maximaal € 50.000. Voor rechtspersonen geldt bovendien een ondergrens van € 5.000. In één aanvraag kan wel voor meerdere activiteiten subsidie worden aangevraagd, mits deze binnen hetzelfde subplafond vallen en het totale bedrag dat wordt aangevraagd, voornoemde grenzen niet overschrijdt.

Samengevat wordt de € 2 miljoen voor subsidies als volgt verdeeld:

Categorie aanvrager		Activiteiten met doel voor de wet te stemmen	Activiteiten met doel tegen de wet te stemmen	Neutraal	Totaal
Natuurlijke personen		€ 140.000	€ 140.000	€ 120.000	€ 400.000
Rechtspersonen		€ 560.000	€ 560.000	€ 480.000	€ 1.600.000
	Totaal	€ 700.000	€ 700.000	€ 600.000	€ 2.000.000

Voor de verdeling van de verschillende subplafonds is in de onderhavige regeling niet, zoals in de Subsidieregeling raadplegend referendum Europese Grondwet, gekozen voor een vergelijkende toets, ook wel een 'tendersysteem' genoemd. Een dergelijk systeem heeft tot gevolg dat de beoordeling van de subsidie-aanvragen pas kan beginnen als de deadline voor het indienen van subsidies is verstrekken. Vanaf dat moment worden de ontvangen aanvragen met elkaar vergeleken en beoordeeld. De referendumcommissie wil de subsidies zo snel mogelijk beschikbaar stellen, zodat er voldoende tijd is om de activiteiten voor te bereiden en uit te voeren. Bij die doelstelling past een tendersysteem minder goed. Daarnaast wil de referendumcommissie terughoudend zijn in de inhoudelijke beoordeling van de initiatieven. Het doel van de subsidie is dat het debat wordt gestimuleerd. Dat kan op veel wijzen gebeuren, waarbij de ene wijze niet beter hoeft te zijn dan een andere en bovendien valt te verwachten dat de effectiviteit van de verschillende voorgestelde initiatieven ook moeilijk vooraf te beoordelen zal zijn. Gelet hierop heeft de commissie ervoor gekozen om de subsidies te verdelen op volgorde van ontvangst van de aanvragen ('first come, first serve'). Hierbij is de dag van ontvangst van de aanvraag bepalend, het precieze tijdstip waarop de aanvraag op die dag is ontvangen is niet relevant. Wanneer toewijzing van alle aanvragen (binnen een bepaald subplafond) die op één dag zijn ontvangen ertoe zou leiden dat het plafond zou worden overschreden, geldt (op grond van artikel 6, tweede lid, van de regeling) dat de onderlinge rangorde van die aanvragen wordt vastgesteld door middel van loting door een notaris.

Per referendum stelt de commissie vast vanaf welke datum subsidieaanvragen officieel kunnen worden ingediend. Doordat die datum voor ieder referendum afzonderlijk door de commissie wordt vastgesteld, kan de duur van de indieningstermijn per referendum verschillen. De reden hiervoor is dat het referendum ten minste 85 dagen en maximaal zes maanden na de datum waarop het besluit over het referendum wordt genomen moet plaatsvinden (art. 55, derde lid, van de Wrr). Door voor de indiening van subsidieaanvragen niet te kiezen voor een vaste termijn kan zoveel mogelijk rekening worden gehouden met bijzondere omstandigheden, zoals de periode die resteert tot aan de dag van de stemming, vakantieperiodes, enzovoort.

Via de website van de commissie wordt een standaard aanvraagformulier beschikbaar gesteld, dat bij de aanvraag gebruikt moet worden. Daarop moet de aanvrager onder andere aangeven of de activiteiten erop gericht zijn om kiezers voor of juist tegen de wet te laten stemmen die onderwerp is van het referendum dan wel tot doel hebben het debat over die wet op een neutrale wijze te stimuleren.

Aanvragen kunnen ook al eerder naar de commissie worden gestuurd dan de eerste dag waarop officiële indiening mogelijk is: er is dan sprake van 'voorindiening'. Voor de bepaling van de datum van ontvangst (die van belang is voor het systeem van 'wie het eerst komt, het eerst maalt') geldt voor die vooringediende aanvragen de eerste dag waarop officiële indiening mogelijk is, mits zij vóór of op die dag ook al door de commissie zijn ontvangen.

Als er op de eerste dag van de officiële indieningstermijn al zo veel aanvragen bij de commissie liggen dat er moet worden geloot, doen dus zowel de aanvragen die op die dag zijn ontvangen als de aanvragen die al eerder zijn ontvangen mee aan die loting.

Evaluatie

De commissie zal de onderhavige regeling zo spoedig mogelijk na de eerste toepassing ervan evalueren.

Algemene juridische context

De bepalingen van de onderhavige regeling moeten worden gelezen in samenhang met de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Daarin is een algemene regeling opgenomen voor de verstrekking van subsidies in titel 4.2 van de Awb, die ook geldt voor subsidieverstrekking door de referendumcommissie. In deze titel staan algemene regels over de aanvraag, vaststelling en uitkering van subsidies. Volgens de Awb begint het

proces van subsidieverlening met de aanvraag. Als de aanvraag wordt goedgekeurd, volgt in beginsel een verleningsbeschikking. Hierbij krijgt de aanvrager nog geen subsidie uitgekeerd; wel wordt vaak een voorschot uitbetaald. Eerst moet de aanvrager de activiteiten uitvoeren en daarbij aan de voorwaarden en verplichtingen die aan de subsidie verbonden zijn voldoen. De subsidie wordt pas definitief toegekend op basis van een vaststellingbeschikking, waartoe eerst weer een aanvraag moet worden ingediend. Bij die aanvraag moet de aanvrager verantwoording afleggen over de besteding van de subsidie. Als hij aan alle verplichtingen heeft voldaan, wordt de subsidie overeenkomstig de verleningsbeschikking vastgesteld. Als het geld niet of verkeerd gebruikt is, of als de aanvrager niet aan alle verplichtingen heeft voldaan, kan de subsidie op een lager bedrag worden vastgesteld (en kunnen eventueel al uitgekeerde voorschotten worden teruggevorderd).

Deze algemene subsidiesystematiek, waarbij sprake is van twee beschikkingen (de subsidieverlening en de subsidievaststelling) wordt voor kleine subsidies te omslachtig gevonden. Om de administratieve lasten te beperken wordt voor kleine subsidies de fase van subsidieverlening daarom vaak overgeslagen. Daarvoor is in deze regeling ook gekozen: subsidies aan individuele personen tot € 5.000 worden direct vastgesteld en uitbetaald. De subsidieontvanger hoeft in die gevallen dus geen aanvraag tot subsidievaststelling in te dienen. Wel kan hij worden geconfronteerd met een steekproefsgewijze controle. In dat geval zal hij achteraf verantwoording moeten afleggen over de besteding van de subsidiegelden. Dat een subsidie meteen wordt vastgesteld en uitbetaald, betekent dus niet dat de aanvrager niet aan de verplichtingen en voorwaarden hoeft te voldoen of dat er in gevallen waarin er onregelmatigheden worden geconstateerd geen geld kan worden teruggevorderd.

Artikelsgewijs

Artikel 1

Met de *dag van de stemming* wordt bedoeld de dag waarop het referendum wordt gehouden. Het subsidieplafond van € 2 miljoen wordt ingevolge artikel 6, eerste lid, verdeeld in drie *deelplafonds*, namelijk een voor activiteiten die tot doel hebben kiesgerechtigden te laten stemmen voor de wet, een voor activiteiten die tot doel hebben kiesgerechtigden te laten stemmen tegen de wet en een voor activiteiten met een neutraal karakter. Met de term *subplafonds* wordt bedoeld de onderscheiden budgetten die binnen die deelplafonds zijn bestemd voor subsidies aan natuurlijke (individuele) personen (tot € 5.000) en voor subsidies aan rechtspersonen (van € 5.000 tot en met € 50.000). Onder *Nederland* wordt in deze regeling ook het Caribische deel van Nederland verstaan. Dit volgt uit de systematiek van de Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba in samenhang met artikel 113 van de Wet raadgevend referendum, en is voor alle duidelijkheid in artikel 1 tot uitdrukking gebracht.

Voor de leesbaarheid van de regeling wordt een wet die aan een referendum wordt onderworpen kort aangeduid als *wet*.

Artikel 2

In dit artikel is bepaald voor welke activiteiten de referendumcommissie subsidie kan verstrekken. Hierbij is aangesloten bij de formulering van artikel 90, tweede lid, van de Wet raadgevend referendum, zij het dat in plaats van 'initiatieven' de term 'activiteiten' is gebruikt, omdat dit beter aansluit op de terminologie van de subsidietitel (titel 4.2) van de Awb.

De activiteiten moeten er op gericht zijn het publieke debat over de wet die aan een referendum wordt onderworpen te bevorderen. Dit kan een veelheid aan activiteiten betreffen: van debatavonden, tot folders verspreiden en websites bouwen. Voorlichtingsactiviteiten horen hier vanzelfsprekend ook bij. Gesubsidieerde activiteiten moeten plaatsvinden in (het Europese of het Caribische deel van) Nederland. Activiteiten in het buitenland die worden georganiseerd voor bijvoorbeeld geëmigreerde kiesgerechtigden komen derhalve niet in aanmerking voor subsidie.

Ten slotte is uitdrukkelijk bepaald dat het om activiteiten moet gaan die plaatsvinden vóórdat op de dag waarop het referendum wordt gehouden de stemming sluit (dit is om 21.00 uur, Europees Nederlandse tijd). Het is dus niet mogelijk subsidie aan te vragen voor activiteiten die daarna plaatsvinden. Dit houdt in dat bijvoorbeeld activiteiten, gericht op de evaluatie van de gevoerde campagnes, niet voor subsidie in aanmerking komen.

Artikel 3

Dit artikel betreft de kring van aanvraaggerechtigden. Zowel natuurlijke personen als rechtspersonen kunnen subsidie aanvragen.

Natuurlijke personen kunnen subsidie aanvragen, mits zij meerderjarig zijn en blijkens een uittreksel uit de basisregistratie personen in Nederland wonen (onder Nederland is ook begrepen het Caribische

deel van Nederland – zie artikel 1, onder d). De eis van meerderjarigheid correspondeert met de leeftijd waarop personen kiesgerechtigd zijn.

De eis dat de aanvrager in Nederland woont, sluit aan bij de voorwaarde dat de activiteiten waarvoor subsidie wordt gevraagd in Nederland moeten plaatsvinden (zie artikel 2) en maakt een effectieve steekproefsgewijze controle achteraf mogelijk. Ook meerderjarige niet-Nederlanders kunnen subsidie aanvragen, mits zij blijken een uittreksel uit de basisregistratie personen wel in Nederland wonen. De subsidie kan ook worden aangevraagd door een rechtspersoon, mits deze volledige rechtsbevoegdheid heeft. Dit kunnen onder meer verenigingen, stichtingen, NV's, BV's en kerkgenootschappen zijn. Voor activiteiten van informele verenigingen of samenwerkingsverbanden (die geen rechtspersoon zijn) kunnen individuele leden op grond van artikel 3, eerste lid, onder a, subsidie aanvragen. Verder is ten aanzien van rechtspersonen als voorwaarde gesteld dat zij hun statutaire zetel in Nederland hebben. Dit moet worden aangetoond aan de hand van een uittreksel van de Kamer van Koophandel (artikel 8).

Publiekrechtelijke rechtspersonen kunnen op grond van artikel 3, tweede lid, geen subsidie aanvragen; dit betreft onder meer de Staat, de provincies, de gemeenten, de waterschappen en de meeste zelfstandige bestuursorganen (zbo's). Een privaatrechtelijke rechtspersoon die deels overheidstaken en deels niet-publieke taken uitvoert (ook wel aangeduid als 'deeltijd-zbo') kan wel subsidie aanvragen.¹ Een privaatrechtelijke rechtspersoon die uitsluitend overheidstaken uitvoert, komt daarentegen niet voor subsidie in aanmerking.²

Artikel 4

Ingevolge dit artikel kan aan particuliere personen maximaal € 5.000 subsidie per referendum worden verstrekt. Als aan iemand een lager subsidiebedrag is verstrekt dan € 5.000, kan hij voor het resterende bedrag geen nieuwe subsidieaanvraag indienen. Wel is het mogelijk binnen één aanvraag voor meerdere activiteiten subsidie aan te vragen, met dien verstande dat alle activiteiten betrekking moeten hebben op hetzelfde subplafond (artikel 8, tweede lid).

Aan organisaties (rechtspersonen) kunnen hogere subsidiebedragen worden verstrekt, maar nooit meer dan (in totaal) € 50.000 per referendum. Voor organisaties geldt bovendien een ondergrens van € 5.000 per aanvraag. Ook voor rechtspersonen geldt dat er slechts één aanvraag per referendum kan worden ingediend. Wel kan daarin voor meerdere activiteiten subsidie worden aangevraagd tot een bedrag van € 50.000, met dien verstande dat alle activiteiten betrekking moeten hebben op hetzelfde subplafond (artikel 8, tweede lid). Bij de bepaling van het maximum van € 50.000 per organisatie heeft de commissie in overweging genomen dat het niet wenselijk is dat het beschikbare budget opgesoupeerd zou worden door een of een klein aantal organisaties. Bovendien hebben, zoals ook bij de totstandkoming van de Wet raadgevend referendum is gesteld, maatschappelijke organisaties een eigen verantwoordelijkheid als het gaat om het voeren van een referendumdebat en hoeven de voorgenomen activiteiten dus niet per se volledig te worden gesubsidieerd.³

Volledigheidshalve wordt hierbij aangetekend dat de activiteiten waarvoor een aanvrager subsidie aanvraagt, mogelijk meer kosten dan het maximale subsidiebedrag dat kan worden aangevraagd. De aanvrager zal dan in de aanvraag moeten aangeven op welke wijze die meerkosten gefinancierd zullen worden (zie ook artikel 8, vierde lid, onder c). De commissie kan de subsidieaanvraag op grond van artikel 4:35 van de Awb weigeren, als er een gegronde reden is om aan te nemen dat de activiteiten niet of niet geheel zullen plaatsvinden. Zo'n gegronde reden kan zijn dat de aanvrager over onvoldoende aanvullende financiële middelen beschikt om de voorgenomen activiteiten daadwerkelijk uit te voeren.

Artikel 5

In het eerste lid van dit artikel is het subsidieplafond overeenkomstig de Wrr vastgesteld op € 2 miljoen per referendum. Zoals uiteengezet in het algemeen deel van deze toelichting, wordt dit bedrag € 1.400.000 (dus 70%) naar aanleiding van de ervaringen met het referendum over de Europese Grondwet, gelijkelijk verdeeld tussen activiteiten die zich richten op het voor- of juist tegen de wet stemmen en is € 600.000 (dus 30%) bestemd voor activiteiten die tot doel hebben het debat op neutrale wijze te bevorderen. Deze laatste categorie betreft bijvoorbeeld het geven van objectieve voorlichting of het organiseren van een debat, waaraan grosso modo evenveel voor- als tegenstanders deelnemen.

In het tweede lid zijn de deelplafonds voor de drie verschillende categorieën subsidies verder verdeeld in subplafonds. Reden voor deze nadere verdeling is, zoals al vermeld in het algemeen deel van deze toelichting, dat voorkomen moet worden dat de beschikbare gelden volledig opgesoupeerd worden

¹ Een deeltijd-zbo is vaak een organisatie die keurings- of certificeringstaken uitoefent.

² Bijvoorbeeld de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ).

³ Kamerstukken II, 2005/06, 30 372, nr. 3, paragraaf 3, onder g.

door enkele grote subsidieaanvragen. Een substantieel deel (20%) van elk van de deelbudgetten is bestemd voor kleinschalige activiteiten van individuele personen tot € 5.000; de overige 80% is bestemd voor subsidies voor rechtspersonen van € 5.000 tot € 50.000. In totaal zijn er dus zes verschillende subplafonds.

Deze verdeling in deel- en subplafonds kan tot gevolg hebben dat onder het ene subplafond onvoldoende geld is en aanvragen worden afgewezen, terwijl onder een of meer andere subplafonds nog wel voldoende financiële ruimte voor subsidieverstrekking bestaat. Op grond van artikel 4:25, tweede lid, van de Awb moet een subsidie bij overschrijding van het subsidieplafond (in dit geval een subplafond) namelijk worden geweigerd. Afwijzing van een subsidieaanvraag op deze grond hoeft niet nader te worden gemotiveerd. Eventueel resterend budget in het ene subplafond kan niet worden overgeheveld naar een ander subplafond.

Artikel 6

Op grond van artikel 6, eerste lid, worden de budgetten voor de zes verschillende categorieën subsidies verdeeld op volgorde van ontvangst van de aanvragen, dus volgens het principe wie het eerst komt, het eerst maalt. Bepalend in deze verdelingsmethode is de datum waarop de commissie de volledige subsidieaanvraag heeft ontvangen en dus niet de datum waarop de aanvrager de aanvraag heeft verstuurd.

Na ontvangst van een aanvraag, controleert de commissie of de aanvraag compleet is. Als dit in eerste instantie niet het geval is, maar de aanvrager de ontbrekende gegevens of bescheiden op verzoek van de commissie binnen vijf werkdagen aanlevert, geldt de datum waarop de volledige aanvraag is ontvangen als datum van ontvangst.

Wanneer toewijzing van alle aanvragen (binnen een bepaald subplafond) die op één dag zijn ontvangen ertoe zou leiden dat het plafond zou worden overschreden, geldt (op grond van het tweede lid van artikel 6) dat de onderlinge rangorde van die aanvragen wordt vastgesteld door middel van loting door een notaris.

Voor vooringediende aanvragen in de zin van artikel 7, tweede lid, geldt als datum van ontvangst de eerste dag waarop officiële indiening mogelijk is, mits zij uiterlijk op die dag ook daadwerkelijk door de commissie zijn ontvangen (artikel 6, vijfde lid).

Als er op de eerste dag van de officiële indieningstermijn al zo veel aanvragen bij de commissie liggen dat er geloot moet worden, doen zowel de aanvragen die op de eerste dag zijn ontvangen als de aanvragen die al eerder zijn ontvangen mee aan de loting, uiteraard slechts voor zover aan de indieningsvoorwaarden is voldaan (zie ook de toelichting op artikel 7). Dat betekent dat zij moeten zijn ingediend via het standaard aanvraagformulier, dat dit formulier helemaal is ingevuld en dat de overige verplichte documenten (zoals het uittreksel uit de basisregistratie personen of het uittreksel van de Kamer van Koophandel) niet mogen ontbreken. Een aanvraag die nog niet compleet is, kan nog niet in behandeling worden genomen en doet daarom niet mee aan de loting.

Als op basis van de vooringediende aanvragen het subsidieplafond al wordt bereikt, wordt de volgorde bepaald door middel van loting tussen die aanvragen en de aanvragen die op de eerste dag bij de commissie zijn binnengekomen.

Uit het derde lid van artikel 6 volgt dat een aanvraag in zijn geheel wordt geweigerd als daarmee het voor de aanvraag geldende plafond zou worden overschreden. Ook de daarop in de rangorde volgende aanvragen die betrekking hebben op dat subplafond, worden vervolgens afgewezen, ook als door de enkele toekenning daarvan het subplafond nog niet zou worden overschreden. Met andere woorden: vanaf het moment dat een aanvraag op grond van artikel 6, derde lid, wordt geweigerd, is de subsidieregeling voor het desbetreffende subplafond gesloten. Ook als op een later moment subsidiegelden alsnog onbenut blijven, bijvoorbeeld omdat een subsidieontvanger afziet van reeds aan hem verstrekte subsidie, blijft de subsidieregeling voor het desbetreffende subplafond gesloten.

Artikel 7

Voor ieder referendum stelt de commissie vast vanaf welke datum subsidieaanvragen kunnen worden ingediend. Deze datum wordt tijdig gepubliceerd in de Staatscourant. Uiteraard zal deze datum ook worden vermeld op de website van de commissie.

Aanvragen kunnen ook al eerder naar de commissie worden gestuurd. In dat geval is er sprake van zogenaamde voorindiening (artikel 7, tweede lid). Aangezien een aanvraag uitsluitend via het beschikbaar gestelde aanvraagformulier kan worden ingediend (artikel 8 derde lid), kan een aanvraag niet eerder worden ingediend, dan nadat dit formulier beschikbaar is gesteld. Via een persbericht en op de website van de referendumcommissie wordt bekend gemaakt wanneer het aanvraagformulier beschikbaar is.

Voringediende aanvragen worden geacht te zijn ontvangen op de eerste dag waarop de aanvragen officieel kunnen worden ingediend, mits zij daadwerkelijk voor of op die datum zijn ontvangen. Dit is van belang voor de gekozen verdeelmethoden van op volgorde van binnenkomst met daaraan eventueel gekoppeld een loting tussen aanvragen die op dezelfde datum ontvangen zijn (zie ook de toelichting op artikel 6, tweede en vierde lid).

Op grond van het derde lid geldt dat de termijn waarbinnen aanvragen kunnen worden ingediend 35 (kalender)dagen voor de dag waarop het referendum wordt gehouden, sluit. Ervan uitgaande dat de commissie ten minste twee weken nodig heeft om op een aanvraag te beslissen, is latere indiening niet reëel. De activiteiten waarvoor subsidie wordt gevraagd moeten immers vóór het referendum plaatsvinden. Overigens geldt voor elke aanvraag dat het aan de aanvrager zelf is na te gaan en aan te tonen dat het, gelet op het moment de indiening van de aanvraag, haalbaar is om de activiteit of activiteiten tijdig uit te voeren.

Artikel 8

Een aanvrager mag per referendum maar één aanvraag indienen (artikel 8, eerste lid). Als die aanvraag geheel of gedeeltelijk wordt afgewezen, kan de aanvrager dus niet opnieuw proberen om subsidie te krijgen. Het is daarom belangrijk de aanvraag zorgvuldig voor te bereiden. Wel kan een aanvraag meerdere activiteiten betreffen (tweede lid). Het is dus zaak dat een aanvrager alle activiteiten waarvoor hij subsidie wil ontvangen in één aanvraag bundelt en daarbij het maximum aanvraagbedrag respecteert. Overschrijding van dit maximale bedrag kan immers leiden tot afwijzing van de (volledige) aanvraag (op grond van artikel 11, tweede lid, onder a). De verschillende activiteiten moeten wel passen binnen één subplafond. Er kan dus bijvoorbeeld geen subsidie worden gevraagd voor zowel activiteiten die tot doel hebben om kiezers voor de wet te laten stemmen als activiteiten die bij het neutrale subplafond passen. Ingevolge artikel 8, derde lid, moet voor een subsidieaanvraag gebruik worden gemaakt van een speciaal aanvraagformulier. Dit formulier wordt kosteloos beschikbaar gesteld via de website van de commissie. Op verzoek wordt een aanvraagformulier per post opgestuurd. Per referendum worden twee verschillende aanvraagformulieren opgemaakt en beschikbaar gesteld, te weten een voor natuurlijke personen en een voor rechtspersonen. Het aanvraagformulier dient volledig te worden ingevuld en alle in het formulier gevraagde stukken moeten worden meegezonden. Het ingevulde en ondertekende formulier kan (met bijlagen) zowel langs elektronische weg als in geprinte vorm per post naar de commissie worden verstuurd. Als de aanvraag per post wordt verstuurd, moet de aanvrager de enveloppe wel voldoende frankeren. Voor zowel de digitaal ingediende aanvragen, als de per post verzonden aanvragen is de datum (maar niet het tijdstip) van ontvangst bepalend bij de toepassing van artikel 6. Afdeling 4.1.1. van de Awb bevat algemene voorschriften omtrent het aanvragen van beschikkingen (naam, adres, dagtekening, ondertekening en aanduiding van de gevraagde beschikking). Verder regelt artikel 8, derde lid, van de onderhavige regeling welke gegevens en bescheiden in ieder geval op grond van de verschillende aanvraagformulieren gevraagd worden. Daarnaast dient de aanvrager de gegevens te verschaffen die voor de beslissing op de aanvraag nodig zijn en waarover hij redelijkerwijs kan beschikken (artikel 4:2 van de Awb). Met het oog daarop is in artikel 8, derde lid, van de onderhavige regeling bepaald dat in het aanvraagformulier in ieder geval wordt gevraagd naar een omschrijving en een tijdsplanning van de activiteiten, een toelichting waarom de activiteiten bijdragen aan de doelstelling van de subsidieregeling en een begroting. Ingevolge het derde lid, onderdeel f, moet een aanvraag van een natuurlijk persoon een kopie van een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht of als bedoeld in artikel 2 van de Wet identificatieplicht BES, bevatten. Daarnaast dient bij de aanvraag een recent uittreksel uit de basisregistratie personen te worden overgelegd (dat wil zeggen een uittreksel dat niet ouder is dan een maand) (onderdeel g). Uit dit uittreksel moet het woonadres van de aanvrager blijken. Op de website van de referendumcommissie wordt informatie verschaft over hoe een uittreksel digitaal kan worden opgevraagd. Personen die in het Caribische deel van Nederland wonen, moeten een uittreksel uit het lokale bevolkingsregister meesturen. Voor rechtspersonen die een subsidieaanvraag doen is met het oog op controle van de vestigingsplaats bepaald dat een recent uittreksel uit het Handelsregister van de Kamer van Koophandel moet worden meegezonden; aan de hand van dit uittreksel kan tevens worden gecontroleerd of degene die de aanvraag voor de rechtspersoon heeft ingediend daartoe bevoegd is (onderdeel h).

Artikel 9

Ingevolge artikel 4:5 van de Awb dient een bestuursorgaan na ontvangst van een onvolledige aanvraag de aanvrager een termijn te stellen, waarbinnen de aanvraag aangevuld moet worden. Nadat die termijn is verstreken, kan het bestuursorgaan besluiten de aanvraag buiten behandeling te laten. Een aanvraag op grond van deze regeling is volledig, wanneer de aanvrager het juiste formulier volledig heeft ingevuld en de volgens het aanvraagformulier vereiste bescheiden heeft meegezonden. In artikel 9 van de onderhavige regeling is bepaald dat de aanvrager in het kader van deze subsidieregeling een hersteltermijn van vijf werkdagen geboden wordt. Indien de aanvraag niet, niet geheel of niet tijdig wordt aangevuld en daarom definitief niet in behandeling wordt genomen, ontvangt de aanvrager hiervan uiteraard schriftelijk bericht. Voor het bepalen van de datum van ontvangst wordt uitgegaan van de datum waarop een volledige aanvraag is ingediend (artikel 6, vierde lid). Aanvulling van de aanvraag leidt dus tot een latere datum van ontvangst, hetgeen zou kunnen leiden tot afwijzing

van de aanvraag omdat het subplafond inmiddels is bereikt.

Artikel 10

Uitgangspunt is dat alleen de te maken kosten die direct verbonden zijn met de uitvoering van de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verstrekt, voor subsidie in aanmerking komen en dat die kosten redelijkerwijs moeten worden gemaakt voor die activiteiten. De subsidieaanvraag moet daarom worden onderbouwd met een specificatie van de kosten die redelijkerwijs zijn toe te rekenen aan de gesubsidieerde activiteit of activiteiten. De aanvrager dient de subsidiabele kosten te berekenen op een voor de commissie begrijpelijke manier. De commissie toetst vervolgens of deze kosten voldoen aan de eisen die in het eerste lid worden gesteld, dat wil zeggen of het aannemelijk is dat de kosten zullen worden gemaakt, of zij direct verbonden zijn met de uitvoering van de activiteit of activiteiten waarvoor subsidie wordt verstrekt en of het om redelijke kosten gaat. Voor zover de commissie oordeelt dat kosten niet direct of niet redelijk zijn, worden deze niet gesubsidieerd. Dat kan er zelfs toe leiden dat de commissie de hele aanvraag afwijst op grond van artikel 4:35 van de Awb, omdat er een gegronde reden bestaat dat de activiteiten niet zullen plaatsvinden.

In artikel 10, derde lid, is een maximum uurtarief vastgesteld van € 35,- voor de inzet van bestuurders of eigen personeel van een rechtspersoon bij de uitvoering van de activiteiten. De reden hiervoor is dat het niet de bedoeling is dat met de subsidie vaste personeelslasten worden gefinancierd. Voor zover een hoger uurtarief is gehanteerd c.q. personeel meer verdient, komen die (meerdere) kosten niet voor subsidie in aanmerking en betreft de subsidie slechts een bijdrage in de totale personeelskosten. Het maximale uurtarief geldt niet voor het inhuren van overig personeel; wel geldt daarvoor ingevolge het eerste lid dat het gehanteerde uurtarief redelijk moet zijn.

Kosten voor de inzet van vrijwilligers zijn niet subsidiabel, met uitzondering van een redelijke onkostenvergoeding, bijvoorbeeld voor gemaakte reiskosten. Ook overige daadwerkelijk gemaakte kosten die direct verband houden met de uitvoering van de werkzaamheden van de vrijwilligers (bijvoorbeeld kosten voor t-shirts met opdruk) kunnen voor subsidie in aanmerking komen.

In artikel 10, vierde lid, is bepaald dat geen subsidie wordt verstrekt voor zover de activiteiten al uit anderen hoofde zijn of worden gesubsidieerd. Deze bepaling beoogt stapeling van subsidies te voorkomen, althans om te voorkomen dat in totaal meer subsidie wordt ontvangen dan er kosten zijn. Ten slotte is in het vijfde lid uitdrukkelijk bepaald dat verschuldigde BTW alleen voor subsidie in aanmerking komt ingeval de aanvrager de BTW niet kan verrekenen met de door hem af te dragen omzetbelasting.

Artikel 11

Op grond van het eerste lid van dit artikel moet de commissie in beginsel binnen drie weken na ontvangst op de aanvraag beslissen. Ingeval er een loting plaatsvindt, gaat deze termijn echter pas lopen na de loting. Artikel 4:14, eerste lid, van de Awb legt de commissie de verplichting op om in het geval zij ziet aankomen dat deze termijn niet zal worden gehaald, aan de aanvrager daarvan bericht te zenden en daarbij een zo kort mogelijke termijn te noemen waarop de beschikking wel kan worden verwacht.

Artikel 4:35 van de Awb bevat een niet-limitatieve opsomming van een aantal algemeen geldende, gronden waarop een subsidieaanvraag kan worden geweigerd. Het gaat daarbij zowel om gronden met een preventief karakter (bijvoorbeeld dat er gegronde reden bestaat om aan te nemen dat de activiteiten niet of niet geheel zullen plaatsvinden) als om gronden die verband houden met gebeurtenissen die zich reeds hebben voorgedaan (zoals de verstrekking van onjuiste of onvolledige gegevens in het kader van de aanvraag).

Artikel 11, derde lid, is aanvullend op de weigeringsgronden in de Awb en vermeldt de gronden waarop een aanvraag in ieder geval nog meer kan worden afgewezen. Dit kan ten eerste als niet is voldaan aan de eisen die zijn gesteld om voor de subsidie in aanmerking te komen. Dit is onder meer het geval als niet voldaan is aan de voorschriften met betrekking tot de aanvraag, als de activiteit of activiteiten onvoldoende bijdragen aan de doelstelling van de subsidie of bijvoorbeeld als er meerdere aanvragen worden ingediend (artikel 8, eerste lid) of meer subsidie wordt aangevraagd dan op grond van artikel 4 is toegestaan. Ten tweede wordt de subsidie geweigerd als de activiteit of activiteiten in strijd komen met de wet, het algemeen belang of de openbare orde. Om misverstanden te voorkomen, is ook uitdrukkelijk bepaald dat subsidie aan een rechtspersoon kan worden geweigerd als de commissie oordeelt dat de totale subsidiabele kosten minder dan € 5.000 bedragen. Ten slotte kan de aanvraag worden afgewezen voor activiteiten die reeds zijn uitgevoerd op het moment van indiening van de aanvraag. Wel kan de aanvrager daarna, maar nog voordat de hij zekerheid heeft over de subsidiëring, de activiteiten starten; volgens vaste jurisprudentie komt het risico van afwijzing van de aanvraag en het zelf moeten dragen van de aan de activiteiten verbonden kosten in dat geval voor rekening van de aanvrager.

Artikel 12

Subsidies aan individuele personen zijn op grond van artikel 4, eerste lid, nooit hoger dan € 5.000. Bij deze subsidies geldt in hoge mate de zogenaamde 'high-trust' gedachte. Daarom is in het eerste lid van artikel 12 bepaald dat deze subsidies direct worden vastgesteld. De subsidie wordt ook meteen uitbetaald en de aanvrager hoeft in beginsel geen verantwoording achteraf in te dienen. Wel zal er steekproefsgewijs controle plaatsvinden en wordt in dat geval om een verantwoording verzocht over de prestatie.

Voor subsidies aan rechtspersonen, die altijd minimaal € 5.000 bedragen, geldt dat er altijd in eerste instantie een verleningbeschikking wordt gegeven. Wel wordt een deel van het subsidiebedrag als voorschot uitbetaald. Dit is geregeld in artikel 12, tweede lid. Dit zal in beginsel een voorschot van 80% van het verleende subsidiebedrag zijn, tenzij er een goede reden is om voor een ander voorschotbedrag te kiezen.

Artikel 13

In artikel 4:37 van de Awb is bepaald welke verplichtingen standaard aan de subsidieontvangers kunnen worden opgelegd. Daarnaast is voor de onderhavige subsidie in artikel 13, eerste lid, geregeld welke verplichtingen aan elke subsidieverstrekking zijn verbonden. Ten eerste moet(en) de activiteit(en) worden uitgevoerd overeenkomstig de omschrijving in de subsidiebeschikking; veelal zal in die beschikking worden verwezen naar de omschrijving in de aanvraag. Als hij op een gegeven ogenblik ziet aankomen dat hij de activiteiten niet, niet geheel of niet tijdig zal uitvoeren, dient hij dit ogenblikkelijk, schriftelijk aan de commissie mee te delen. Ten tweede moet de subsidieontvanger er onverwijld schriftelijk aan de commissie mededeling van doen als hij in de schuldsanering is gekomen, als hem surseance van betaling is verleend of als hij failliet is verklaard. Verder is elke subsidieontvanger verplicht de administratie (waaronder facturen, bonnetjes enzovoort) met betrekking tot de subsidieverstrekking gedurende een periode van vijf jaar te bewaren, dit in verband met steekproefcontroles achteraf. Voor rechtspersonen geldt bovendien dat er een gescheiden administratie moet worden bijgehouden voor de activiteiten waarvoor subsidie is verleend en de overige activiteiten die deze rechtspersoon verricht.

Op grond van het tweede lid kan de commissie nog aanvullende verplichtingen aan een subsidieontvanger opleggen. Het moet daarbij in beginsel gaan om 'doelgebonden' verplichtingen (dat wil zeggen verplichtingen die rechtstreeks betrekking hebben op de gesubsidieerde activiteiten of daaraan ondersteunend zijn). Daarnaast maakt het tweede lid het mogelijk om verplichtingen op te leggen die weliswaar niet doelgebonden zijn, maar die betrekking hebben op de wijze waarop of de middelen waarmee de gesubsidieerde activiteit wordt verricht en dus wel enig verband houden met de gesubsidieerde activiteit.

Artikel 14

In dit artikel zijn voorschriften opgenomen met betrekking tot de aanvraag om vaststelling van de subsidie. Deze voorschriften zijn alleen relevant voor rechtspersonen. Subsidies aan natuurlijke personen worden immers op grond van artikel 12, eerste lid, altijd direct vastgesteld. Natuurlijke personen hoeven dus geen aparte aanvraag om een vaststelling in te dienen.

Een aanvraag om subsidievaststelling moet uiterlijk zes weken na de dag waarop het referendum is gehouden, worden ingediend. Ook voor deze aanvraag moet een standaardformulier worden gebruikt. Welke stukken daarnaast nog moeten worden meegezonden, wordt in het aanvraagformulier vermeld. In ieder geval is dat een inhoudelijk verslag waaruit blijkt dat de activiteit of de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend, zijn verricht en dat aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan, alsmede een verantwoording over de gerealiseerde kosten (tweede lid).

Artikel 15

De commissie beslist over de subsidievaststelling in beginsel binnen acht weken na indiening van de aanvraag. Als de commissie voorziet dat deze termijn niet gehaald wordt, dient zij op grond van artikel 4:14, eerste lid, van de Awb aan de aanvrager daarvan bericht te zenden en daarbij een zo kort mogelijke termijn te noemen waarop de vaststellingsbeschikking wel kan worden verwacht.

*De Referendumcommissie,
namens deze,
M.C. van der Laan
Voorzitter*

Kader voor beoordeling aanvragen subsidievaststelling en controle particulieren

Inleiding

De Referendumcommissie hanteert een vaststellingskader bij de verantwoordingsronde die volgt op de subsidieverstrekking op grond van de Subsidieregeling raadgevend referendum (hierna: Subsidieregeling). In dit vaststellingskader legt de Referendumcommissie vast in welke gevallen de subsidie lager wordt vastgesteld dan aangevraagd (bij rechtspersonen, aan wie in de eerste fase subsidie is *verleend* die in deze tweede fase op aanvraag definitief wordt *vastgesteld*), en in welke gevallen de subsidievaststelling wordt gewijzigd of ingetrokken (bij particulieren, die in de eerste fase direct een beschikking tot subsidievaststelling hebben ontvangen).

Dit stuk bevat de keuzes binnen het juridische kader waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de subsidievaststelling voor rechtspersonen en de steekproef onder natuurlijke personen.

Rechtspersonen

Formele tekortkomingen

Dit betreft:

- a. de rechtspersoon doet geen aanvraag tot subsidievaststelling;
- b. de aanvraag tot subsidievaststelling bevat een formeel gebrek (bv. ondertekening ontbreekt).

a. Geen aanvraag

Vaststellen op nihil als aanvraag – ook na aanmaningen zoals vastgelegd in de procesbeschrijving – uitblijft.

b. De aanvraag tot subsidievaststelling bevat een formeel gebrek

De subsidie wordt vastgesteld op basis van de aangeleverde informatie die – na aanmaningen zoals vastgelegd in de procesbeschrijving – wel voorhanden is.

Activiteit niet (geheel) verricht

Als de ontvanger de activiteit niet (geheel) heeft verricht, dan wordt de subsidie voor de betreffende activiteit in beginsel op nihil gesteld.

Toelichting:

Het niet (geheel) uitvoeren van de gesubsidieerde activiteiten leidt in beginsel tot een vaststelling op nul. Dat is anders als een eenvoudige rekenkundige lagere vaststelling kan plaatsvinden.

Voorbeelden:

- Het niet uitvoeren van een activiteit kan ook leiden tot vaststelling van de subsidie op nihil voor een andere activiteit, bijvoorbeeld als er wel een advertentie is ontworpen (ontwerpkosten), maar deze niet in de media is geplaatst. In dat geval is er immers geen sprake geweest van een bijdrage aan het publieke debat.
- de ontvanger zou een interactieve website bouwen waarop gedurende vier weken steeds updates zouden komen. Uit de bewijsstukken blijkt echter dat in die vier weken slechts één update is gepost. In dat geval is de activiteit niet conform de aanvraag uitgevoerd, en stelt de Referendumcommissie de kosten op nihil vast.
- Indien er in plaats van 5000 folders (zoals aangegeven in de aanvraag) slechts 2000 folders zijn gedrukt en uitgedeeld, kan de subsidie in beginsel worden vastgesteld op 2/5^e deel van de verleende subsidie.

Andere activiteiten dan waarvoor de subsidie is verleend

Als de ontvanger heel andere activiteiten opvoert dan waarvoor subsidie is verleend, dan stelt de commissie de subsidie voor de bijbehorende kosten vast op nihil.

Toelichting:

Als de ontvanger activiteiten uitvoert op een manier die nog past binnen de omschrijving die in de subsidieverlening staat, dan accepteert de Referendumcommissie deze wijze van uitvoeren. De omschrijving van de activiteiten in de beschikking van de commissie wordt hierbij ruim opgevat.

Voorbeeld:

- De activiteit betreft het uitzenden van een 'radiospot'. In de aanvraag staat dat de spots op nationale radiozenders worden uitgezonden. Bij de verantwoording blijkt dat de spots ook of slechts op regionale zenders zijn uitgezonden. De activiteit is dan weliswaar iets anders uitgevoerd dan omschreven in de aanvraag, maar de uitvoering past binnen de omschrijving die in de subsidieverlening staat.

Activiteit tegen lagere kosten verricht

Indien de activiteit tegen lagere kosten is verricht, wordt de subsidie verstrekt tot het bedrag van de werkelijk gemaakte kosten zoals blijkt uit de verantwoording in de aanvraag tot vaststelling. Wel dient de activiteit te zijn verricht (zo niet, zie onder 'Activiteit niet (geheel) verricht').

Schuiven tussen begrotingsposten

Het schuiven tussen begrotingsposten is niet toegestaan, tenzij kosten onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en/of kosten verschuiven tussen vergelijkbare posten.

Toelichting:

Als de rechtspersoon voor een begrotingspost hogere kosten opvoert dan genoemd in de verleningsbeschikking, dan stelt de commissie de subsidie voor deze kosten vast op ten hoogste de begrotingspost uit de subsidieverlening. De omstandigheid dat een ontvanger voor een andere begrotingspost minder kosten heeft gemaakt, doet daaraan niet af: schuiven tussen

begrotingsposten is niet toegestaan. De individuele posten zijn immers bij de subsidieverlening op redelijkheid getoetst.

Uitzondering: als de ontvanger met kosten schuift tussen onlosmakelijk met elkaar verbonden begrotingsposten, dan staat de Referendumcommissie dit in beginsel toe. Reden hiervoor is dat de Referendumcommissie in de fase tussen verlening en vaststelling dergelijke wijzigingsverzoeken ook heeft gehonoreerd. De omstandigheid dat een ontvanger de wijziging tijdens het project niet heeft gemeld, is geen reden om gebruik te maken van de bevoegdheid om de subsidie lager vast te stellen. Wel dient het totaal aan kosten gemaakt voor een bepaalde activiteit steeds redelijk (en binnen het totaal aan onlosmakelijk verbonden begrotingsposten) te blijven.

Uitzondering: als de ontvanger met kosten schuift tussen vergelijkbare begrotingsposten, dan staat de Referendumcommissie dit toe. Reden hiervoor is dat de Referendumcommissie het in deze gevallen niet proportioneel vindt om gebruik te maken van de bevoegdheid om de subsidie lager vast te stellen.

Voorbeelden:

- De productiekosten van een product (flyers, zadelhoesjes enz) zijn € 10.000, de transportkosten zijn € 1.000. Als de productiekosten naar € 9.000 gaan en de transportkosten naar € 2.000, en de prestatie verder wordt verricht zoals omschreven (zelfde aantal verspreid), is deze verschuiving toegestaan.
- De rechtspersoon laat het eigen personeel meer uren draaien, en het externe personeel minder. Als de kosten voor deze twee begrotingsposten samen binnen het totaal bedrag vallen dat voor deze posten is verleend, is deze verschuiving toegestaan, mits de kosten redelijk blijven (niet meer dan 35 euro per uur voor eigen personeel).

Andere kosten opgevoerd dan in de beschikking van de commissie vermeld

Als de ontvanger hele andere kosten opvoert dan waarvoor subsidie is verleend, dan stelt de commissie de subsidie voor de bijbehorende kosten vast op nihil.

Toelichting:

Vergeten kosten behoren tot het risico van de aanvrager die verantwoordelijk is voor het opstellen van een zorgvuldige begroting.

Uitzondering: als de ontvanger kosten opvoert voor een begrotingspost die vergelijkbaar is met een begrotingspost uit de verlening, dan staat de Referendumcommissie dit toe. Reden hiervoor is dat de Referendumcommissie het in deze gevallen niet proportioneel vindt om gebruik te maken van de bevoegdheid om de subsidie lager vast te stellen.

Voorbeeld:

De ontvanger heeft kosten opgevoerd voor tenthuur, maar houdt de bijeenkomst wegens slecht weer in een zaal. De kosten voor de zaalhuur worden toegestaan tot ten hoogste het bedrag waarvoor in de subsidieverlening voor tenthuur subsidie is toegekend.

Activiteiten uitgevoerd conform aanvraag: onderbouwing kosten onvoldoende

Alleen de subsidiabele kosten die – eventueel na aanmaningen – voldoende zijn onderbouwd, worden vergoed.

Toelichting:

De Uitvoeringsorganisatie van de commissie toetst conform de subsidieregeling of de aanvrager bewijs levert dat de activiteiten zijn verricht en dat de kosten werkelijk ten behoeve van die activiteiten zijn gemaakt. Als de aanvrager er niet in slaagt om dit aan te tonen, dan wordt de subsidie voor de betreffende activiteiten en/of begrotingsposten op nihil gesteld. In dat geval kan immers niet worden vastgesteld of de subsidie rechtmatig is besteed.

Voorbeelden:

- Tenaamstelling factuur komt niet overeen met aanvrager en onderbouwing hiervan ontbreekt;
- Factuur geeft geen informatie over geleverd product of dienst;
- Betaalbewijs ontbreekt;
- Specificatie van uren /tarief is onvoldoende.

Als de aanvrager heeft aangetoond dat hij de activiteiten heeft verricht en de kosten heeft gemaakt, dan wordt de subsidie conform de aanvraag vastgesteld.

Samengevat:

Bevinding	Gevolgen vaststelling
Geen aanvraag	Nihil vaststellen
Formeel gebrek	Vaststellen o.b.v. wat wel aanwezig is na inhoudelijke beoordeling
Activiteit niet verricht	Nihil vaststellen
Andere activiteiten dan verleend	Nihil vaststellen
Activiteiten uitgevoerd tegen lagere kosten dan begroot	Vaststellen op lagere werkelijke kostenniveau
Schuiven tussen begrotingsposten	Lager vaststellen, tenzij: - kosten onlosmakelijk verbonden en/of - kosten vergelijkbare posten betreffen
Andere kosten dan verleend	Nihil vaststellen, tenzij vergelijkbare posten
Onderbouwing kosten onvoldoende	Alleen onderbouwde subsidiabele kosten subsidiëren

Natuurlijke personen

Voor de natuurlijke personen is de subsidie direct vastgesteld en het bedrag van maximaal € 5.000,- in een keer uitbetaald (conform artikel 12, lid 1 van de subsidieregeling). Dit betekent dat de natuurlijke persoon direct een definitieve aanspraak op de subsidie heeft en in beginsel geen verantwoording achteraf hoeft in te dienen. In de toelichting op de subsidieregeling is opgenomen dat er wel een steekproefsgewijze controle zal plaatsvinden waarbij wordt verzocht om een verantwoording van de besteding van de subsidie.

Deze systematiek sluit aan bij de Aanwijzingen voor subsidieverstrekking, die gelden voor de Rijksoverheid (hierna: de Aanwijzingen). De Tweede Kamer heeft in 2009 met deze systematiek ingestemd. De Aanwijzingen gaan ervan uit dat kleine subsidies (in de Aanwijzingen betreft dat subsidiebedragen onder de € 25.000,-) direct worden vastgesteld. De ratio van het direct vaststellen van deze subsidiebedragen is dat er een hoge mate van vertrouwen aan de subsidieontvanger kan worden gegeven, omdat:

- a. de subsidieregeling en/of het daarop gebaseerde beleid helderheid geven over de subsidiabele kosten,
- b. in de aanvraagfase kritisch wordt gekeken of de aanvraag subsidiabel is en
- c. in de subsidiebeschikking helder is verwoord waarvoor de subsidieontvanger geld ontvangt.

De op de subsidieontvanger rustende meldplicht verplicht de subsidieontvanger om alles te melden dat van invloed kan zijn op de uitvoering van de subsidiabele activiteiten. Na afloop van die activiteiten kan steekproefsgewijs worden gecontroleerd of de prestaties waarvoor de subsidie is verstrekt daadwerkelijk zijn verricht en of daaraan verbonden verplichtingen zijn nageleefd.

Geen reactie op verzoek tot verantwoording

Vaststellen op nihil als verantwoording uitblijft en een terugvorderingsbesluit nemen.

Toelichting:

Een natuurlijke persoon die in de steekproef valt, moet verantwoording afleggen. Dat is een voortdurende subsidieverplichting, die bij niet nakoming kan worden gesanctioneerd met een vaststelling op nihil.

Activiteit niet verricht

Als de natuurlijke persoon een activiteit niet heeft verricht, dan wordt de subsidievaststelling voor de betreffende activiteit ingetrokken. De subsidie wordt in beginsel op nihil gesteld, de betaalde bedragen teruggevorderd.

Toelichting:

Als er geen activiteiten zijn verricht, moet de subsidie worden terugbetaald. Wel verricht de Referendumcommissie in deze situatie steeds een redelijkheidstoets.

Activiteit niet uitgevoerd conform aanvraag/lagere werkelijke kosten/onvoldoende onderbouwing kosten

Wanneer de daadwerkelijk gemaakte kosten meer dan € 500,- lager zijn dan de subsidievaststelling, dan wordt de subsidievaststelling herzien op het niveau van de daadwerkelijk gemaakte kosten. Het verschil tussen de eerdere subsidievaststelling en de herziene subsidievaststelling wordt in dit geval teruggevorderd.

Bij onvoldoende onderbouwing van de kosten wordt eveneens een grens van € 500,- aangehouden. Wanneer het bedrag aan onvoldoende onderbouwing hoger is dan € 500,- worden hier vragen over gesteld en kan dit tevens leiden tot een herziene lagere subsidievaststelling. Wanneer het totaal aan niet onderbouwde kosten lager is dan € 500,- worden hier geen consequenties aan verbonden en worden hier ook geen verdere acties opgezet. Hierbij wordt een zekere mate van redelijkheid en coulantie betracht.

Toelichting:

De Referendumcommissie kijkt op dit punt af van de Aanwijzingen (die bij subsidies onder € 25.000,- als gezegd uitgaan van 'high trust'). De Commissie vindt het belangrijk dat wanneer de kosten van een natuurlijk persoon lager uitvallen dan in eerste instantie verwacht, deze minderkosten niet voor rekening van de rijksoverheid dienen te komen. Er ontstaat maatschappelijk onbegrip wanneer deze niet hoeven worden terugbetaald en er op die wijze een (substantieel) financieel voordeel voor natuurlijke personen te behalen valt.

Daarnaast kan niet uitgesloten worden dat – indien dit bij een volgend referendum vooraf algemeen bekend is – natuurlijke personen hier in de aanvraag bewust op zullen inspelen.

Van het terugvorderen van kleinere bedragen dan € 500,-, wordt in het kader van de efficiency afgezien.

Als de natuurlijke persoon de activiteiten niet geheel conform de beschrijving in de aanvraag heeft verricht, wordt beoordeeld of de gesubsidieerde activiteiten wel zijn verricht. Indien vast komt te staan dat de ontvanger de activiteiten heeft verricht die in de aanvraag zijn genoemd, dan volgt geen aanpassing van de subsidievaststelling. Dat de activiteiten niet (geheel) conform de aanvraag zijn verricht, vormt dus geen reden om de subsidievaststelling aan te passen. Datzelfde geldt als uitgaven niet kunnen worden onderbouwd/aangetoond, maar wel duidelijk is dat de activiteiten hebben plaatsgevonden.

Bij de natuurlijke personen ligt een strikte inzet van handhavingsinstrumenten minder voor de hand dan bij rechtspersonen. De reden hiervoor is ten eerste dat niet alle natuurlijke personen worden gecontroleerd; het betreft een steekproef. Verder geldt dat de Referendumcommissie in eventuele procedures in de knel kan komen wanneer zij strenger zou handelen dan voorgeschreven in de toelichting op artikel 12 van de Subsidieregeling en in de Aanwijzingen voor subsidieverstrekking. De kans is dan groter dat een rechter oordeelt dat de Referendumcommissie ten onrechte gebruik heeft gemaakt van haar discretionaire bevoegdheid tot intrekking en terugvordering. Gelet hierop toetst de Referendumcommissie op de verrichte prestatie. Als vast staat dat deze is verricht/voldoet aan de eisen van de subsidieregeling om voor subsidie in aanmerking te komen, dan laat zij de vaststelling in stand. Als bijvoorbeeld bewijsstukken voor de

kosten ontbreken (tot 500 euro), maar wel bewijs is aangeleverd dat de activiteiten zijn verricht (foto, video), dan leidt deze keuze ertoe dat de subsidievestiging in stand blijft.

Het alternatief, streng handhaven bij natuurlijke personen, heeft diverse nadelen:

- dat staat in dit geval (kleine subsidies die direct zijn vastgesteld) op gespannen voet met de Regeling vaststelling Aanwijzingen voor subsidieverstrekking zoals vastgesteld op 15 december 2009 (Stcrt. 2009/20306);
- procedures: het intrekken van de vaststelling (plus bijbehorende aanpassing van de vaststelling en terugvordering) zal tot bezwaar- en beroepsprocedures leiden;
- juridische risico's: in die bezwaar- en beroepsprocedures is de positie van de Referendumcommissie kwetsbaar.

Gelet op deze nadelen, en de bijbehorende uitvoeringskosten, wordt de subsidievestiging alleen ingetrokken als een natuurlijke persoon de activiteit niet heeft verricht. Ook als de kosten lager zijn uitgevallen dan van te voren begroot, vindt (tot 500 euro) geen herziening van de vaststelling plaats. Dit risico is voor het bestuursorgaan en is aanvaard door de subsidie direct vast te stellen. Wanneer de kosten hoger uitvallen dan begroot, vindt immers ook geen herziening plaats, dat risico is voor de subsidieontvanger.

De bevindingen uit de steekproef zijn ook bedoeld voor en zullen gebruikt worden voor de evaluatie van de subsidieregeling.

Samengevat:

Bevinding	Gevolgen vaststelling
Geen reactie op verzoek tot verantwoording	Vaststelling herzien op nihil
Activiteit niet verricht	Vaststelling herzien op nihil
Activiteit niet uitgevoerd conform aanvraag/ onvoldoende onderbouwing kosten	Bij controle kosten/activiteiten een grens van € 500,- aanhouden. Wanneer verschil werkelijk en vastgesteld > € 500,- wordt vaststelling herzien

Protocol invorderen

1. Op het besluit tot subsidievaststelling staat dat de aanvrager 6 weken de tijd heeft om subsidievoorschot terug te storten.
2. Vervolgens wordt/is na deze 6 weken een betalingsherinnering (bijlage 1) verstuurd met het verzoek om alsnog binnen 8 dagen te betalen.
3. Een week na het verstrijken van de datum van de betalingsherinnering volgt een telefoongesprek. De debiteurenbeheerder van het ministerie van BZK neemt contact op met de subsidieontvanger. Van dit gesprek wordt een gespreksverslag gemaakt voor in het dossier.
4. Na het telefoongesprek volgt een aanmaning, waarin met klem verzocht wordt om binnen 14 dagen na dagtekening te betalen (bijlage 2).
5. Overdracht naar een incassobureau.
De procedure bij het incassobureau is als volgt:
 - Op basis van de aangeleverde stukken (o.a. vaststellingsbeschikking en inmiddels verstuurd brieven) zal het incassobureau een concept-dwangbevel opstellen.
 - Dit concept wordt afgestemd en ondertekend.
 - Het getekende dwangbevel zal aan de deurwaarder worden overgedragen die bij de subsidieontvanger langs gaat en een bevel tot betaling afgeeft. Er moet dan binnen 2 dagen betaald worden.
 - Bij niet betalen zal worden overgegaan tot beslaglegging of het overeenkomen van een betalingsregeling.

Bijlage 1: 1^e BETALINGSHERINNERING

Geachte heer/mevrouw,

Uit onze administratie blijkt dat onze terugvordering met referentienummer R1-000xxRPN ondanks het verstrijken van de betalingstermijn van zes weken tot op heden niet is betaald.

Wij verzoeken u vriendelijk doch dringend het openstaande bedrag van genoemde factuur binnen acht dagen op ons IBAN nummer NL37INGB0705002241 Min. BZK Ontvangstenrekening H7 te storten, onder vermelding van uw referentienummer.

Indien deze brief uw betaling heeft gekruist, dan kunt u deze brief als niet verzonden beschouwen.

Hoogachtend,

Namens de Referendumcommissie,

De directeur FEZ van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Bijlage 2: AANMANING:

Geachte heer/mevrouw,

Uit onze administratie blijkt dat de terugvordering met referentienummer R1-000xxRPN, waarvan de betalingstermijn reeds is verstreken, na onze eerste betalingsherinnering nog steeds niet door u is voldaan.

Wij verzoeken u met klem om uiterlijk binnen 14 dagen na dagtekening van deze aanmaning het openstaande bedrag op het IBAN nummer NL37INGB0705002241 Min. BZK Ontvangstenrekening H7 te storten, onder vermelding van uw referentienummer.

Als uw betaling wederom uitblijft binnen bovengenoemde termijn, zijn wij genoodzaakt de vordering uit handen te geven aan een incassobureau en zal het bedrag bij dwangbevel worden ingevorderd. U zult aansprakelijk worden gesteld voor alle daaruit voortvloeiende (incasso)kosten en wettelijke rentekosten. Wij vertrouwen er echter graag op dat u het niet zover zult laten komen.

Indien deze brief uw betaling heeft gekruist, dan kunt u deze brief als niet verzonden beschouwen.

Hoogachtend,

Namens de Referendumcommissie,

De Directeur FEZ van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Bestuursreglement Referendumcommissie¹

De Referendumcommissie,

Heeft besloten het volgende bestuursreglement vast te stellen:

Hoofdstuk 1. Begripsbepalingen

Artikel 1

In dit reglement wordt verstaan onder:

- a. de wet: de Wet raadgevend referendum;
- b. Commissie: de Referendumcommissie;
- c. voorzitter: de voorzitter van de Commissie;
- d. lid: de voorzitter of een ander lid van de Commissie;
- e. secretaris: de secretaris en plaatsvervangend secretaris;
- f. uitvoeringsorganisatie: de organisatie die de subsidieregeling van de Commissie uitvoert;
- g. vaststellingskader: het door de commissie vastgestelde kader aan de hand waarvan:
 - 1°. bij rechtspersonen aan wie subsidie is verleend de subsidie wordt vastgesteld;
 - 2°. bij via een steekproef geselecteerde natuurlijke personen aan wie subsidie is verleend, indien van toepassing, de subsidie vaststelling wordt ingetrokken of gewijzigd.

Hoofdstuk 2. Inrichting en besluitvorming

Artikel 2

1. De Commissie vervult de taken die haar bij wet zijn toegekend.
2. De Commissie verricht de werkzaamheden die noodzakelijk zijn om de in het eerste lid bedoelde taken naar behoren te kunnen vervullen.

Artikel 3

1. De voorzitter geeft leiding aan de vergaderingen en de andere werkzaamheden van de Commissie en bevordert daarbij een goede afstemming.
2. De Commissie wordt vertegenwoordigd door de voorzitter tenzij de commissie anders besluit.

¹ Tekst zoals deze luidt na: Besluit van de Referendumcommissie van 26 februari 2016 (Stcr. 2016, nr. 12447); Besluit van de Referendumcommissie van 1 juli 2016 (Stcr. 2016, 36084); Besluit van de Referendumcommissie van 1 september 2016 (Stcr. 2016, nr. 50146)

Artikel 4

1. De Commissie vergadert zo vaak als nodig is voor een goede afwikkeling van haar werkzaamheden, doch tenminste twee keer per jaar.
2. De secretaris neemt deel aan de vergaderingen.
3. De secretaris bereidt de agenda voor.
4. De voorstellen en adviezen die aan de Commissie worden voorgelegd, worden voorbereid door een of meer leden dan wel door het secretariaat of in afstemming met het secretariaat.
5. De secretaris draagt zorg voor een goede verslaglegging van de vergaderingen. Het verslag van een vergadering behoeft de goedkeuring van de Commissie.
6. De vergaderingen zijn niet openbaar. De Commissie kan bepaalde personen uitnodigen tot deelname aan een vergadering of een onderdeel daarvan.
7. De secretaris onderhoudt de contacten met de uitvoeringsorganisatie. In voorkomende gevallen overlegt de Commissie rechtstreeks met deze organisatie.

Artikel 5

1. De voorzitter bepaalt de tijd van een vergadering en de wijze van vergaderen. De agenda van een vergadering wordt op voorstel van de voorzitter ter vergadering vastgesteld door de Commissie.
2. De secretaris ziet toe op een juiste uitvoering van de besluiten van de Commissie.

Artikel 6

1. Een lid dat is verhinderd aan een vergadering deel te nemen, doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de voorzitter.
2. Als de voorzitter verhinderd is, doet hij hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de plaatsvervangers.

Artikel 7

Indien een lid met het oog op de onafhankelijke taakvervulling van de Commissie niet aan de beraadslaging en besluitvorming over een onderwerp kan deelnemen, informeert hij of zij hier de overige leden zo spoedig mogelijk over.

Artikel 8

1. Besluitvorming geschiedt bij meerderheid.
2. Besluiten worden genomen als de Commissie voltallig is.
3. In afwijking van het tweede lid kan, indien het niet mogelijk is dat de commissie in voltalligheid besluit, door de aanwezige leden of het aanwezige lid een geldig besluit worden genomen.

4. In het geval de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter, respectievelijk eerste plaatsvervangend voorzitter of de tweede plaatsvervangend voorzitter de doorslag.

Artikel 8a

In afwijking van het artikel 8 kan de voorzitter, respectievelijk eerste plaatsvervangend voorzitter of de tweede plaatsvervangend voorzitter, besluiten nemen en stukken ondertekenen met betrekking tot:

- a. besluiten als bedoeld in de artikelen 4:42, 4:46 en 4:95 van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van rechtspersonen, indien de uitvoeringsorganisatie adviseert dat de subsidie kan worden vastgesteld op basis van het vaststellingskader;
- b. besluiten als bedoeld in de artikelen 4:49 en 4:57 van de Algemene wet bestuursrecht ten aanzien van natuurlijke personen, indien de uitvoeringsorganisatie adviseert dat de subsidie kan worden ingetrokken of gewijzigd op basis van het vaststellingskader.

Artikel 9

1. De voorzitter en de andere leden onthouden zich van alles wat een goede taakvervulling van de Commissie kan schaden.
2. Als een lid in een omstandigheid verkeert die een goede taakvervulling van de Commissie kan schaden, doet het daarvan onverwijld mededeling aan de overige leden.
3. De voorzitter doet daarvan onverwijld mededeling aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
4. De nevenfuncties van de voorzitter en de andere leden worden op de website van de Commissie bekend gemaakt.

Artikel 10

1. De Commissie stelt een mandaatregeling vast die in ieder geval voorziet in:
 - a) de vervanging van de voorzitter indien deze afwezig of verhinderd is;
 - b) de ondertekening namens de Commissie van besluiten en stukken.
2. Het mandaatbesluit wordt in de Staatscourant gepubliceerd.

Artikel 11

1. De Commissie kan nadere voorzieningen treffen met betrekking tot haar werking, indien een goede afwikkeling van de werkzaamheden dat nodig maakt.
2. In alle gevallen, niet voorzien in dit reglement of een besluit als bedoeld in het eerste lid, beslist de voorzitter.
3. Indien de aard van de betrokken aangelegenheid dat meebrengt, bevordert de voorzitter een wijziging van dit reglement.

Hoofdstuk 3. Werkwijzen en procedures

Artikel 12

Het jaarverslag wordt voor een ieder beschikbaar gesteld op de website van de Commissie.

Hoofdstuk 4. Slotbepalingen

Artikel 13

Dit reglement wordt bekendgemaakt in de Staatscourant.

Artikel 14

Dit reglement treedt in werking op de dag na zijn bekendmaking en werkt terug tot 5 oktober 2015.

De Referendumcommissie,
namens deze,

M.C. van der Laan
Voorzitter

Aanvraagformulier voor subsidie vaststelling

Lees vóór het invullen de toelichting op dit aanvraagformulier (onderdeel F).

Dit formulier bestaat uit 6 onderdelen (A t/m F). De onderdelen A en B zijn reeds ingevuld door de Referendumcommissie. Dit geldt ook voor de begrotingsposten en de verleende bedragen bij onderdeel C. De daadwerkelijk gemaakte kosten bij onderdeel C en de overige onderdelen D en E moet u zelf invullen.

A

GEGEVENS AANVRAGER

Referentienummer

Naam van de rechtspersoon

Bankrekeningnummer (IBAN)

Postadres

Postcode

Plaats

Land

Contactpersoon

Naam

Telefoon

E-mail

B

CATEGORIEËN

Subsidie is verleend voor categorie:

Verleend bedrag subsidie:

€

Voorschot:

€

Aantal activiteiten waarvoor subsidie is verleend:

C

FINANCIËLE VERANTWOORDING

In dit onderdeel geeft u een samenvatting van de begrotingsposten en de daadwerkelijk gemaakte kosten per activiteit voor de vaststelling van de subsidie.

Ter onderbouwing van deze verantwoording is het meesturen van bewijsstukken (zie onderdeel D en lees de toelichting, onderdeel F) noodzakelijk. Het bedrag dat u als totaal aan daadwerkelijk gemaakte kosten aanvraagt, moet overeenkomen met het bedrag uit de meegestuurde bewijsstukken. De begrotingsposten in dit formulier komen overeen met de gegevens in de eerdere verleningsbeschikking.

Komen de begrotingsposten en de kolom "verleend" volgens u niet overeen met de verleningsbeschikking, licht u dit dan toe (bij C.3).

C.1

Activiteit 1

Begrotingsposten

Verleend

Daadwerkelijk
gemaakte kosten

€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€

€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€

TOTAAL

€

€

Activiteit 2

Begrotingsposten

Verleend

Daadwerkelijk
gemaakte kosten

€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€

€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€

TOTAAL

€

€

C.1

Activiteit 3

Begrotingsposten

Verleend

**Daadwerkelijk
gemaakte kosten**

€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€

€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€
€

TOTAAL

€

€

C.2

Totaal per activiteit

Activiteiten	Verleend	Daadwerkelijk gemaakte kosten
Activiteit 1	€	€
Activiteit 2	€	€
Activiteit 3	€	€
Activiteit 4	€	€
Activiteit 5	€	€
Activiteit 6	€	€
Activiteit 7	€	€
TOTAAL	€	€

C.3

Toelichting financiële verantwoording bij afwijkingen

Hier geeft u een toelichting op de afwijkingen tussen de toegekende begrotingsposten en de daadwerkelijk gemaakte kosten zoals die uit onderdeel C.1 blijken. Hier geeft u ook aan wanneer de eventuele begrote inkomsten afwijken van de werkelijke inkomsten.

NB: indien deze ruimte niet volstaat voor de toelichting, kunt u een bijlage (D.7) toevoegen.

D

BIJLAGEN

Voor een zorgvuldige afhandeling van dit formulier is een aantal bijlagen noodzakelijk. Deze zijn hieronder vermeld. In de toelichting (onderdeel F) is aangegeven aan welke eisen de verschillende bijlagen moeten voldoen. Stukken die u al eerder heeft geleverd in het kader van uw subsidieaanvraag, hoeft u niet nogmaals toe te sturen.

Tekent u in het onderstaande vak D aan welke bijlagen u heeft meegezonden met deze aanvraag tot subsidievaststelling.

Bijlagenoverzicht

bijgevoegd	D	Bijlage
☐		D.1 Inhoudelijk verslag van de activiteiten (verplicht)
☐		D.2 Kopieën van facturen (verplicht)
☐		D.3 Kopieën van betaalbewijzen (verplicht)
☐		D.4 Urenoverzicht (indien van toepassing)
☐		D.5 Bewijsmateriaal t.a.v. activiteiten (verplicht)
☐		D.6 Andere bewijsstukken (indien van toepassing)
☐		D.7 Overige bijlagen (indien van toepassing)

Zonder geldige ondertekening kan dit formulier helaas niet in behandeling genomen worden. De ondertekenaar(s) van de aanvraag dient/dienen bevoegd te zijn om namens de rechtspersoon op te treden. Dit dient ondubbelzinnig uit het register van de Kamer van Koophandel te blijken, dan wel uit de statuten van de rechtspersoon of een volmacht. Statuten en/of volmacht dienen in dat geval te worden meegestuurd, tenzij statuten en/of volmacht al eerder aan de Referendumcommissie zijn toegezonden.

Ondergetekende(n) verzoekt/verzoeken om vaststelling van de subsidie voor de in dit formulier genoemde activiteit(en) en verklaart/verklaren:

- dit formulier naar waarheid te hebben ingevuld;
- in te staan voor de authenticiteit van de meegezonden bijlagen;
- dat de opgevoerde kosten uitsluitend betrekking hebben op de onderhavige activiteit(en);
- er geen sprake is van andere dan in de aanvraag genoemde inkomsten;
- de toelichting op dit formulier zorgvuldig te hebben gelezen.

Ondertekenaar 1

Naam

Datum

Plaats

Handtekening

Ondertekenaar 2

Naam

Datum

Plaats

Handtekening

Ondertekenaar 3

Naam

Datum

Plaats

Handtekening

Ondertekenaar 4

Naam

Datum

Plaats

Handtekening

U kunt het ondertekende formulier en de bijlagen:

- scannen en **per mail** verzenden aan subsidieregeling@referendum-commissie.nl.
- of **per post** verzenden naar:
Referendumcommissie
p/a Pels Rijcken&Droogleevers Fortuijn N.V.
Postbus 11756
2502 AT DEN HAAG

F

TOELICHTING OP AANVRAAGFORMULIER SUBSIDIEVASTSTELLING

Subsidievaststelling

Dit formulier is bedoeld om een verzoek in te dienen voor de vaststelling van uw subsidie. De Referendumcommissie heeft onderdelen A, B en deels C voor u ingevuld. Indien de ingevulde gegevens niet correct zijn, dan kunt u dit aangeven. Voor het afhandelen van dit formulier heeft de Referendumcommissie gegevens nodig die u kunt invullen in de onderdelen C t/m E van het formulier. Daarnaast is voor de beoordeling een aantal bijlagen noodzakelijk. In deze toelichting wordt aangegeven waar u bij het invullen en het toevoegen van de bijlagen op moet letten.

Een subsidie kan alleen betrekking hebben op kosten die u heeft gemaakt en die zijn betaald. De kosten kunnen betrekking hebben op nota's van derden (bv. leveranciers, opdrachtnemers, adviesbureaus) en op uren die mensen binnen uw organisatie aan de activiteiten besteed hebben. Ook kan het gaan om reiskosten en andere kosten die u, eventueel ook voor vrijwilligers, heeft gemaakt. Deze kosten moet u aangeven op het facturenoverzicht en het urenoverzicht die u als bijlage bij dit formulier voegt.

Omdat een subsidie alleen betrekking kan hebben op kosten die zijn betaald, moet u ook kopieën van de betaalbewijzen (bv. bankafschriften) bijvoegen.

Invulinstructies C, financiële verantwoording

C.1 Kolom verleend

Hier is het bedrag uit de subsidieverleningsbeschikking ingevuld. Indien het ingevulde bedrag niet correct is, dan kunt u dit aangeven in de toelichting (C.3).

**Kolom daadwerkelijk
gemaakte kosten**

Hier vult u in wat het uitvoeren van uw activiteiten uiteindelijk werkelijk heeft gekost. De bedragen in deze kolom kunnen afwijken van de bedragen uit kolom "verleend" als de kosten anders zijn uitgevallen dan begroot.

Let op: Ook als de daadwerkelijk gemaakte kosten hoger uitvallen dan aangegeven in de verleningsbeschikking dient u dit hier aan te geven.

C.2 Totaal

Hier vult u op het totaalniveau van de activiteiten de daadwerkelijk gemaakte kosten in.

C.3 Toelichting

1. Hier geeft u een toelichting op afwijkingen tussen de toegekende begrotingsposten en de daadwerkelijk gemaakte kostenposten zoals die uit onderdeel C.1 blijken. Indien deze ruimte niet volstaat voor de toelichting, kunt u een bijlage (D.7) toevoegen.

Voorbeelden:

- Een debatavond is goedkoper uitgevallen omdat de zaalhuur lager is dan oorspronkelijk gedacht.
- De drukkosten van folders zijn lager uitgevallen omdat de oplage lager was dan van tevoren gepland.
- De gemaakte uren van personeel zijn lager uitgevallen dan begroot.

2. Voorts geeft u hier, zo nodig, een toelichting waaruit blijkt dat u de opgevoerde BTW niet kunt verrekenen met de door u af te dragen omzetbelasting.
3. De activiteiten en daarmee ook de kosten dienen betrekking te hebben op de periode tot en met 6 april 2016.
4. Ook geeft u hier aan wanneer de eventuele begrote inkomsten afwijken van de werkelijke inkomsten.

Invulinstructies D, bijlagen

D.1 Inhoudelijk verslag van de activiteit(en)

In het verslag geeft u aan welke activiteiten zijn verricht en hoe zich dit verhoudt tot hetgeen in uw formulier, de verleningsbeschikking en eventuele goedgekeurde wijzigingsverzoeken is aangegeven. De Referendumcommissie wil graag weten hoe uw activiteiten hebben bijgedragen aan de doelstelling van de subsidieregeling: "het bevorderen van het publieke debat over de wet".

Geef ook aan wanneer u het project heeft afgerond en verklaar, indien van toepassing, waarom dit afwijkt van de goedgekeurde planning. Als u de activiteiten niet of anders heeft verricht dan in uw aanvraagbeschikking omschreven, dient u dit hier toe te lichten. Het inhoudelijk verslag dient aan te sluiten bij de financiële verantwoording en de overige bijlagen.

Voorbeelden:

- als u een website heeft laten bouwen, licht u toe wie deze website voor u heeft gebouwd en welke inhoud de website op welke momenten bood. Ook het bereik, de bezoekersaantallen licht u toe;
- als u advertenties heeft laten publiceren, licht u toe wie deze advertenties heeft ontworpen en hoe u deze heeft laten verspreiden en wat het bereik was;
- als u een (fysieke dan wel online) campagne heeft gevoerd, licht u toe welke media u heeft ingezet en hoe deze campagne is verlopen. U geeft aan hoe groot het bereik is geweest;
- als u folders heeft verspreid, licht u toe hoeveel folders u heeft laten maken en door wie, en wie deze folders waar heeft verspreid;
- als u een bijeenkomst heeft georganiseerd, licht u toe waar en wanneer die heeft plaatsgevonden, hoeveel bezoekers er waren en wie er heeft of hebben gesproken.

D.2 Kopieën van betaalbewijzen

Een factuur moet aantoonbaar betrekking hebben op kosten die voor het project zijn gemaakt. U dient op de factuur aan te geven op welke activiteit/begrotingspost, zoals opgegeven in C.1, deze betrekking heeft. Voorzie de kopieën van een nummering die overeenkomt met de nummering van de activiteiten in C.1.

Een factuur moet gericht zijn aan de aanvrager van de subsidie. Ook de adresgegevens moeten overeenkomen. Als dit niet het geval is, kan de Referendumcommissie om een nadere toelichting vragen.

Als een factuur niet op naam gesteld is, moet uit het betaalbewijs (zie D.3) blijken dat de factuur door de aanvrager is betaald.

N.B.: een afleverbon is geen factuur.

D.3 Kopieën van betaalbewijzen

De kosten die u in het subsidievaststellingsverzoek hebt opgenomen, moeten gemaakt én betaald zijn door de aanvrager. Om dit aan te tonen, vraagt de Referendumcommissie om kopieën van de betaalbewijzen. U kunt op een aantal manieren aantonen dat er betaald is.

De meest duidelijke en eenvoudige manier is een bankafschrift waaruit is af te leiden dat de factuur (D.2) door of namens de aanvrager is betaald.

Een pinbon (kassabon waarop aangegeven staat dat er met een pin betaald is) geldt ook als betaalbewijs, mits het rekeningnummer van de betaalpas overeenkomt met het bij ons bekende rekeningnummer.

Als er alleen een kassabon is, moet duidelijk zijn dat de geleverde producten betrekking hebben op het project en dat er contant betaald is.

Voorzie de betaalbewijzen van een nummering die overeenkomt met de nummering van de activiteiten in C.1.

D.4 Urenoverzicht

Indien er sprake is van subsidieverlening voor kosten van uren van eigen personeel dient u de uren inzichtelijk te maken. In een overzicht neemt u in ieder geval op:

- naam medewerker
- periode
- aantal uren
- omschrijving werkzaamheden.

Daarnaast neemt u op tegen welk tarief deze arbeid gedeclareerd wordt. Het maximale uurtarief is € 35,- per uur.

D.5 Bewijsmateriaal t.a.v. activiteiten

U dient bewijzen te kunnen overleggen dat de activiteiten daadwerkelijk hebben plaatsgevonden. Daartoe stuurt u zaken als url's, verslagen van bijeenkomsten, publicaties, presentielijsten, (you tube) filmpjes, screenshots, foto's en publiciteit in (lokale) media mee.

D.6 Andere bewijsstukken

Mogelijk zijn in de subsidieverleningsbeschikking nog andere zaken genoemd die u moet aanleveren. U moet deze ook meesturen. In dat geval stuurt u deze mee als bijlage D.6

Voorbeeld:

- Vergunning voor het uitvoeren van activiteiten, indien vereist.

D.7 Overige bijlagen

Indien de ruimte op het formulier bij C.3 'Toelichting financiële verantwoording' niet volstaat, kunt u een bijlage toevoegen.

Invulinstructies E, ondertekening

E Ondertekening

De ondertekenaar(s) van de aanvraag dient/dienen bevoegd te zijn om namens de rechtspersoon op te treden. Dit dient ondubbelzinnig uit het register van de Kamer van Koophandel te blijken, dan wel uit de statuten van de rechtspersoon of een volmacht. Statuten en/of volmacht dienen in dat geval te worden meegestuurd, tenzij statuten en/of volmacht al eerder aan de Referendumcommissie zijn toegezonden.

Referendumcommissie

Postbus 11756
2502 AT Den Haag

Contactgegevens

Kenmerk

Datum 26-04-2016
Betreft Steekproef subsidievaststelling

Geachte heer, mevrouw,

U heeft subsidie ontvangen van de Referendumcommissie om het debat te stimuleren over de wet waar op 6 april 2016 een referendum over is gehouden.

Zoals in uw beschikking is gemeld, bestaat er de mogelijkheid dat u in de controlesteekproef valt en wordt gecontroleerd.

Hierbij deelt de Referendumcommissie u mede dat u in de selectie van de steekproef bent gevallen. De commissie vraagt u daarom een kort verslag van de gesubsidieerde activiteit(en) op te stellen. Gevraagd wordt ook om dit verslag aan te vullen met bewijsstukken waaruit blijkt dat u de activiteit(en), waarvoor u subsidie heeft ontvangen, ook daadwerkelijk heeft uitgevoerd. Het betreft de activiteiten zoals u heeft beschreven in uw subsidieaanvraag en zoals vermeld in uw subsidiebeschikking. Bij bewijsstukken moet u denken aan offertes/rekeningen/bonnen, verslagen en presentielijsten van bijeenkomsten, foto's en publiciteit in (lokale) media, screenshots, bezoekersaantallen van een website, etc.

Daarnaast ontvangen de commissie graag van u een opsomming van de daadwerkelijk gemaakte kosten met daarbij de bewijsstukken. Denkt u hierbij bijvoorbeeld aan facturen, bonnen, betaalbewijzen, etc.

De uiterste datum voor indiening is 16 mei 2016.

Het is mogelijk de stukken digitaal aan de Referendumcommissie toe te sturen.
Dit kan naar het volgende E-mail adres: subsidieregeling@referendum-commissie.nl.

U kunt de stukken ook per post versturen naar het volgende adres:
Referendumcommissie
p/a Pels Rijcken&Droogleever Fortuijn N.V.
Postbus 11756
2502 AT DEN HAAG

Als de documenten binnen zijn, ontvangt u binnen enkele dagen een ontvangstbevestiging.

Heeft u hier vragen over neem dan contact op met subsidieregeling@referendum-commissie.nl

Hoogachtend,